De Drie Goddelijke Deugden

Ravels ▪ Weelde ▪ Poppel

TIJDSCHRIFT VAN DE HEEMKUNDEKRING

NICOLAUS POPPELIUS VZW

Jaargang 10, nr. 40: juni 2006

Heemkundekring Nicolaus Poppelius
Ravels-Weelde-Poppel V.Z.W.

Adres: Torenstraat 12, 2381 Weelde
Bankrekening: 733-3522204-67
Lidmaatschap: inclusief abonnement op "De Drie Goddelijke Deugden": 16 euro

BESTUUR:

Voorzitter:	Laurent Woestenburg,	Beatrijs van Nazarethlaan 2,	2382 Poppel	014/656993
Ondervoorzitter:	Marc Van Gorp,	Grote Baan 97 bus 7,	2380 Ravels	014/656905
Secretaris:	Ria Verheyen,	Welvaartstraat 14,	2300 Turnhout	014/421839
Penningmeester:	Agnes Luyten,	Berkenlaan 91,	2380 Ravels	014/658346
Leden:	Stan De Kinderen,	Hogevoortstraat 1,	2380 Ravels	014/655030
	Jos Nooyens,	Overbroek 15B,	2382 Poppel	014/658636
	Louis Schats	Zandoerleseweg 5,	5511 AA Knegsel (NL)	
	Frans Slegers,	Steenweg op Weelde 60,	2382 Poppel	014/655751
	Jos Verhoeven	Koning Albertstraat 87,	2381 Weelde	014/656198
	Marc Vermeeren,	De Meerkens 10,	2382 Poppel	014/658838
	Magda Vloemans,	Turnhoutseweg 2,	2381 Weelde	014/655156
	Marinus Willems,	Weeldestraat 154,	2381 Weelde	014/655728

REDACTIEADRES:

Marc Vermeeren	De Meerkens 10,	2382 Poppel	014/658838

Voor informatie in verband met de inhoud, vormgeving of verschenen teksten kan u steeds terecht op het redactieadres (marc.vermeeren@pandora.be). Wenst u een tekst of een idee voor publicatie aan te bieden, dan kan u dat ook steeds doen bij een van de bestuursleden.

VOORRADIGE PUBLICATIES:

Boek "De Drie van het Noorden"	5 euro
De Drie Goddelijke Deugden, jaargangen 1 t/m 5 + "De Drie van het Noorden"	25 euro
De Drie Goddelijke Deugden, jaargangen 1 t/m 5: per jaargang	6 euro
De Drie Goddelijke Deugden, jaargangen 1 t/m 5: per los nummer	1,75 euro
De Drie Goddelijke Deugden, jaargangen 6 en 7: per jaargang	12 euro
De Drie Goddelijke Deugden, jaargangen 6 en 7: per los nummer	3euro
Verjaardagskalender	6 euro

ARCHIEF/MUSEUM:

Raadpleging van het archief kan slechts na afspraak met Marc Vermeeren (014-658838) of tijdens de openingsuren van het museum. Voor groepsbezoeken kan men afspreken met Laurent Woestenburg (014-656993). Het museum is open elke laatste zondag van de maand van 14 tot 17 uur (behalve in december).

WEBSITE:

http://users.skynet.be/Ravels-Weelde-Poppel

Inhoud

1. Het genootschap van de Heilige Franciscus Xaverius te Poppel blz.97
2. Een dichtbundel in het Poppelse kerkarchief blz.100
3. De geschiedenis van de Westkempische familie Vermeulen (3) blz.102
4. Pastoor August Van Lieshout zestig jaar priester (1945-2005) blz.105
5. Kwartierstaat Pater Jozef Verhaeren blz.108
6. Ons nieuwe museum blz.110
7. Het oorlogsdagboek van Leutnant Klaus Heintze blz.113
8. Oorlogskroniek (3) blz.119
9. Oude schoolfoto's van Ravels blz.126

Het genootschap van de Heilige Franciscus Xaverius te Poppel

door Marc Vermeeren

Heilige Franciscus Xaverius

De Spaanse heilige en missionaris Franciscus Xaverius werd geboren op 7/4/1506 in het slot Xavier te Navarra (Spanje), hij overleed op 3/12/1552 op het eiland Sancian (bij het Chinese Kanton). Franciscus studeerde vanaf 1525 te Parijs en sloot zich daar in 1533 aan bij de gezellen van Ignatius van Loyola, een kerngroep waaruit later de jezuïetenorde is ontstaan. Hij werd in 1537 te Venetië priester gewijd. In opdracht van koning Jan III van Portugal vertrok hij in 1541 als missionaris naar India. Hij werkte in 1542 in Goa, van 1542-1544 bij de Paravers aan de Indische zuidspits en in 1544 in Ceylon. Vanuit Mylapur vertrok hij in 1545 naar Malakka en vandaar in 1546 naar de Molukken. Sinds 1549 predikte hij in Japan. Franciscus maakte in tien jaar tijd ongeveer 30.000 bekeringen. Hij is een van de grootste missionarissen van alle tijden, vooral omdat hij de nieuw ontdekte Aziatische gebieden voor evangelisatie ontsloot. Franciscus kan worden beschouwd als een pionier van de moderne rooms-katholieke missiebeweging. Hij werd in 1622 heilig verklaard en in 1927 uitgeroepen tot patroon van het missiewerk, samen met Theresia van Lisieux.

Oprichting van het Genootschap

Onder het pastoraat van Pastoor Cools (1860-1887) schoten de godvruchtige genootschappen als paddestoelen uit de grond. De voornaamste waren: Broederschap van de Scapulier der H.Drievuldigheid: 5/1/1861, Broederschap van de Scapulier van Carmel: 6/1/1861, Broederschap van de Scapulier oplegging: 7/1/1861, Sint Peetersgenootschap: 26/5/1861, Bond van het H.Hart: 11/10/1869 en de Congregatie van de Onbevlekte Ontvangenis van Maria (Congreganisten), opgericht te Poppel op 8/12/1872. Al die godvruchtige aktiviteiten brachten heel wat geld in het laatje van de kerk (lidmaatschap, verering, novenen, missen, processies, bedevaarten, offergaven en relikwieverering).

Toen in 1871 in het naburige Baarle Hertog een Genootschap van de Heilige Franciscus Xaverius werd opgericht, zag Cools zijn kans schoon om de Poppelse bevolking nog maar eens op te zadelen met een bijkomend genootschap, volgens Cools "*... tot heil en welzijn mijner parochianen*". Op zijn aan Mechelen gericht verzoekschrift om ook te Poppel een genootschap van de H.Franciscus Xaverius te mogen oprichten werd door het Aartsbisdom Mechelen positief gereageerd. Cools stelde voor dat Pater van Caloen op 23 maart 1871 (na de vaandelwijding te Baarle-Hertog) naar Poppel zou komen voor de stichting van het genootschap, en zo gebeurde het!

Vrouwen waren in dit godsdienstig broederschap niet welkom, het lidmaatschap was voorbehouden aan mannen (jongelingen) ouder dan 14 jaar. Jan Van Heyst vertelde ons dat de Xaverianen (zij werden ook "De Sussen" genoemd) maandelijks op een zondagnamiddag na het lof in de kerk bijeenkwamen. De Xaverianen die lid waren van het kerkkoor zongen dan een intredelied waarna de aanwezigen een sermoen kregen van pastoor of onderpastoor.

Geschiedenis

In een anoniem handschrift lezen we het volgende over de geschiedenis van het genootschap: *"Reeds lang wenschten wij het zoo heilzaam genootschap van Franciscus Xaverius in onze gemeente te zien tot stand komen, reeds lang hadden wij, als het ware, met een nijdig oog aanzien het geluk van onze naburen: Turnhout, Baarle Hertog en Meerle, waar het zoovele schoone vruchten draagt, en eindelijk zien wij onze wenschen verwezenlijkt. Er werd door de geestelijkheid onzer gemeente eene aanvraag gedaan bij zijne Hoogweerdigheid den Aartsbisschop van Mechelen Deschamps ten einde gezegd genootschap volgens kanoniek recht te mogen oprichten, hetgeen hen volgaarne werd toegestaan. Dadelijk werd hun algemeene insteller van het aartsbroederschap de ieverige en geleerde pater van Caloen verzocht om het plechtig te komen instellen. De dag werd daartoe bepaald op donderdag den 23 maart, bij welke gelegenheid hij het rijke en prachtige vaandel te Baerle Hertog plechtig heeft ingewijd, en na deze plechtigheid kwam gezegde pater met den heer Rosman, prefect van het Aartsbroederschap te Brussel, met den Eerw. Heer Pastoor Maas van Baerle Hertog, met den bestuurder van Turnhout en Eerw.Heer Govers, pastoor van het gasthuis aldaar, en met nog een dertigtal Xaverianen van Baerle, met het nieuwe vaandel voorop naar Poppel. Dadelijk werd in de kerk de lofzang "Kom Schepper H.Geest" aangeheven, waarna het solemneel lof, waaronder de E.Pater van Caloen een treffend sermoon deed over het waar geluk van den mensch, over den oorsprong, de uitbreiding en het doelwit van het genootschap, alsook over de schoone vruchten die het reeds heeft teweeg gebracht.*

Na het lof las hij de instelling voor, wijdde de medalien en deed met de nieuwe leden de akte van toewijding. Alhoewel de plechtigheid geschiedde op een werkdag en op een tijd van drukke bezigheden, waren er nochtans vele inwoners tegenwoordig en er ontvingen 60 leden de medalie. Alles is stichtend afgeloopen. Het hoofddoel van het genootschap is de bekeering der zondaren. Eerw. Heer Cools spreekt van 60 leden die alle zondagen na het lof zonder menschelijk opzicht en met de medalie op de borst de geestelijke oefeningen bijwonen. Nu wordt de vergadering gehouden om de veertien dagen na het lof met denzelfden lofzang "Kom H.Geest" en dezelfde litanie en andere oefeningen als bij de stichting. Een jaar na de stichting bedroeg het getal leden 150. In 1935 bedraagt het getal 123 en het aantal aanwezigen in de laatste veertiendaagsche vergadering bedroeg 84. Een bewijs dat, spijts de hooge ouderdom van onze vereniging de iever harer leden niet verslapt. Als kleinere wetenswaardigheden mag gemeld worden dat het prachtig beeld van den H.Xaverius aan den biechtstoel van den kant van het Epistel gemaakt is door J.Luyten, inboorling, die alsdan te Poppel verbleef en die bij de wijding zich aangaf als Xaveriaan. Dit beeld werd plechtig ingewijd op zondag 24 november 1872. Op 24 maart 1874 werd de schoone nieuwe standaard opgestuurd door het werkhuis Leonard te Antwerpen en gewijd door E.Pater van Caloen. (F.B.Leonard, Eikenstraat 6 te Antwerpen leverde op 24/3/1874 het vaandel voor de Xaverianen voor 666 frank). *Alsdan werd een lied van negen strofen gezongen gemaakt door een Xaveriaan. Hier de eerste strofe:*

Pastoor Cools was de stichter van het genootschap

Na ruim drie jaren moedig wachten
Bezitten wij Franciscusvaan

Franciscus, maak dat wij u trachten
In 't pad der deugden na te gaan

Refrein:

Wij zweren trouw aan God en kerk
Wij blijven onzen plicht getrouw
Dat God ons hart en ziel versterke
Als satan ons bekoren zou

Wat al vruchten heeft dit nederig genootschap van 1871 tot op heden niet gegeven? Wat zijn wij, Poppelaren, niet verschuldigd aan dien flinken Heer pastoor Cools, die den nood van zijn volk kende en een inrichting daarstelde die door de jaren heen machtigen invloed kende en uitoefende op de gelovigen. En hier zijn wij ten zeerste ontroerd, en met reden, wanneer wij publiek bekend maken dat twee der tegenwoordige leden hebben meegemaakt al wat we hierboven hebben beschreven, zij waren bij de stichting tegenwoordig. Wij noemen, brengen we hen een eeresaluut, Mijnheer de Burgemeester Van Tilborg en Petrus Van Gestel.

Beiden zijn trouwe leden en spijts hun hoogen ouderdom, stappen zij geregeld naar de vergadering. Hoe zouden zij vroeger niet getrouw geweest zijn. Heil u, want gij zijt schoone voorbeelden voor het tegenwoordig geslacht. Beiden hebben in den loop der jaren als geestelijke bestuurders gehad: Eerw. Heer Cools (stichter), E.H.Ploegmans, E.H.Somers, E.H.Buyck, E.H.Van Reusel en E.H.Uydens. Moge het werk van E.H.Cools zoo heerlijk begonnen, en gedurende zoovele jaren onder toewijding van zijne eerwaarde opvolgers vruchtbaar in stand gehouden, blijven bloeien en prachtige vruchten afwerpen. Dit is onze vurigste wensch".

Teloorgang

Op 18 maart 1951 werden Antoon Hendrickx, Jan Olieslagers, Hendrik Ruts, Petrus Van der Voort, Corneel Moeskops, Jan Stadts, Jan Woestenburg, Adriaan Ruts en Alois Mateusen in de bloemetjes gezet voor 60 jaar lidmaatschap van de vereniging. Het ledenregister werd bijgehouden van 1871 tot 1951, ik vermoed daarom dat het genootschap in 1951 werd opgeheven. Het kostbare vaandel bevindt zich nu in het museum van de Heemkundekring Nicolaus Poppelius V.Z.W. Het archief van het genootschap (ledenregister, verslagboeken, krantenknipsels en briefwisseling) berust in het kerkarchief van Poppel. Voor de aardigheid vermelden we hieronder de nieuw toegetreden leden van 1930 tot 1951. De volledige ledenlijst (1871-1951) is te vinden in mijn boek "Poppel Toen en Nu", deel III, blz.129 t/m 133.

Ledenlijst

- ***bijgekomen 1930***: Gerardus Bruurs, Joannes Maas, Henricus Van Gool, Joannes Timmermans, Albertus Van Rooy, Cornelius Snels, Jozef Primus, Josephus Mateusen
- ***bijgekomen 1931***: Jozef Van Tilborg, Jan Bax, Frans Van der Voort, Jozef Bax, Hendrik Mateusen, Hendrik Franken, Jan Raeymaekers, Jan Schellekens
- ***bijgekomen 1932***: Corneel Baeyens, Jan Van der Voort, Adriaan Bruurs
- ***bijgekomen 1933***: Antoon Versteynen, Jan Van Tilborg, Corneel Schellekens, Jan Schellekens, Jan van den Ackerveken, Hendrik Timmermans, Jan Van de Pol, Albert Snoeys
- ***bijgekomen 1934***: Jos Woestenburg, Wilhelmus Baeyens, Alfons Van de Pol, Jan Van Reusel, Jan Moeskops, Adriaan Severijns, Jos Franken, Corneel Mateusen
- ***bijgekomen 1935***: Jos Van der Voort, Christiaan Willems, Leopold Van Gool, Louis Haagen, Jos Nooyens, Van den Ackerveken, Van der Steen, Jan Versteynen, H.Moeskops, C.Van Alphen, A.Van Hees

H.Franciscus Xaverius, beeld in de Poppelse kerk, gemaakt door Poppelaar J.Luyten

- ***bijgekomen 1936***: Hendrik Raeymaekers, Jos De Jongh, Adriaan Willems, Hendrik Van Tilborg, Hendrik Van de Pol, Antoon Mateusen, Frans Baeyens, Van Alphen, Adriaan Daemen, Jan Claessens, Karel Nuyts, Constant Nuyts
- ***bijgekomen 1937***: Adriaan Willemse, Jan Van Elten, Hendrik Severijns, Louis Bax, Karel Verheyen, Gerard Versteynen, Emiel Gijsbrechts, Petrus Keysers, Robert Martens, Jos Van Gestel, Antoon Severijns, Gerard Van der Voort, Marcel Bartels
- ***bijgekomen 1938***: Jan Van Heyst, Marcel Van der Steen, August Aerts, Jos Van Beurden, Adriaan Nooyens, Jos Nuyts, Hendrik de Bont, Jan Franken, Louis Mateusen, Frans Severijns, Marcel Verhagen, Van Alphen, Alois Willems, H.Versteynen, Jos Van Gestel, Antoon Maes, Adriaan Jonkers
- ***bijgekomen 1939***: P.Drenters, Ad. Van Laarhoven, Jan Timmermans, Gerardus Verhaeren, Antoon Versteynen, Pieter Severijns, Frans Marijnissen, Jaak Van de Pol, Albert Nooyens, Jan Steyaert, Jan Pauwels, Alexis Hagen, Andreas de Bondt, Hendrik Van Gestel, Gustaaf Jonkers
- ***bijgekomen 1940***: Alexis Hagen, Renatus Van Beurden, Frans Nooyens, Andreas Mateusen, Frans Goossens, Jos Goossens, August Pijpers, Jan Keysers, Jos Versteynen, Alois Mateusen, Jos Van Hees, Frans Van Hees, Adriaan Dekkers, Alfons Van der Voort
- ***bijgekomen 1941***: Hendrik Van der Voort, Adriaan Van Rooy, Jaak Van Akeren, Louis Pauwels, Jan de Weerdt, Jan Severijns, Louis Severijns, Jos Hendrickx, August Gijsbrechts, Frans Slegers, Gustaaf de Jongh, Frans de Jongh, Eduard Willems, Jan Van Laarhoven, Gerard Van Laarhoven, Pieter Verschueren, Roger Van den Hout, Jos Versteynen
- ***bijgekomen 1942***: Laurent Van den Borne, Alois Willems, Hendrik Van der Steen, Jan Van der Steen, Jan Versteynen, Adriaan Versteynen, Frans Verheyen, Frans Verheyen, Pieter Van Gool, Frans de Jongh, Antoon Severijns, Jacob Van den Broeck, Louis Verwimp, Marinus Timmermans, Andreas Van der Voort
- ***bijgekomen 1943***: Frans Moonen, Louis Willems, Pieter Bosmans, Frans Bax, Jan Van Akeren, Frans Baetens, Albert Van Beurden, Louis de Jongh, Jozef Leuse
- ***bijgekomen 1944***: Corneel Van Rooy, Alois Van Beurden, August Nooyens, Raphael Van Eycken, Adriaan Bosmans, Frans Bosmans, Corneel Van Haeren, Adriaan Primus, Jan Godschalck, Jos Goos, Jozef Verhaeren, Jos Gijsbrechts
- ***bijgekomen 1945***: Jos Van Vlasselaer, Adriaan Van Hees, Leopold Van der Voort, Frans Van Beurden, C. Van de Pol, C. Van den Broeck, Frans Haagen, Adriaan Severijns, Marcel Cooremans, Jos Bosmans, Jacob Severijns, Alfons Primus, H.Raeymaekers, Jos Willems, Emiel Nooyens
- ***bijgekomen 1947***: Joannes Van den Hout, Louis Aerts, Adriaan Van Akeren, Jos Haagen, Jan Walschots, Karel Bosmans, Karel Voeten, Jos Verwimp, Jos Timmermans, J.B.Pijpers, Jos Raeymaekers, Louis Verheyen, Andreas Van Rooy, Jozef Verhaeren, Louis Hendrickx, Frans Versteynen, Jan Meyvis, H.Van der Steen, Corneel Timmermans, C.Van Dommelen, Alois Walschots, Alois Bosmans, Victor de Jongh, Louis Willems, Jos Van Haeren, Robert Primus, Jan Remeysen, Hendrik Severijns, Alfons Verwimp, H.Van der Steen
- ***bijgekomen 1948***: Herman Haagen, Hendrik Van Hees, Louis Verhaeren, Jos Cooremans, Karel Devue, Juul Nooyens, Karel Van der Steen, Karel Marcelissen, Gaston Verhoeven, August Pijpers, Jan Raeymaekers, Christiaan Van Gestel
- ***bijgekomen 1949:*** Hendrik Bosmans, Louis Riebergs, Adriaan Bols, Hendrik Van Akeren, Frans Segers, Nicolaas Van den Broeck, Frans Bax
- ***bijgekomen 1950***: Louis Primus, Adriaan Pijpers, Frans Van der Steen, Jan Verhaegen, Alois Timmermans, Jos Van den Borne, Frans Bax, Hendrik Hagen, Jos Verheyen, Adriaan Daemen, Nicolaus Verhoeven
- ***bijgekomen 1951***: Louis Devue, Jos Haagen, Hendrik Keysers, Jan Nooyens, Adriaan Primus, Gerebernus Primus, Jan Van Beurden, Pieter Van der Steen, Jan Van Gestel, Hendrik Van Vlasselaer, Jozef Laurijssen

Een dichtbundel in het Poppelse kerkarchief

door Marc Vermeeren

In het rijke Poppelse kerkarchief bevindt zich een 19e eeuwse dichtbundel met 9 gedichten die tussen 1850 en 1864 werden geschreven. Dat zijn:

1. Grootheid en zwakheid der menschelijke reden (8/10/1850)
2. De Twee Turnhoutsche maegden (Turnhout 28/9/1854)
3. Lied op den 75sten verjaerdag van den Slag van Turnhout (1864)
4. De Kapel
5. De Lijkdrager
6. De Lijkbus
7. De Musch
8. De Vaert
9. De hut en het paleis

De Turnhoutse stadsarchivaris Raymond Peeters die het Poppelse kerkarchief in 1970 inventariseerde op verzoek van de Poppelse pastoor Jozef Van Cleynenbreughel was van mening dat dit de

penneyruchten waren van de Poppelse pastoor Joannes Henricus De Winter. Deze veronderstelling is echter onterecht. Pastoor De Winter werd weliswaar geboren te Turnhout op 15 december 1801, maar was sedert 1843 pastoor te Poppel waar hij in de Poppelse pastorij overleed op 25 november 1860. Het handschrift van pastoor De Winter correspondeert ook niet met het handschrift van de dichter. Eén van de gedichten werd trouwens geschreven in 1864, vier jaar na het overlijden van pastoor De Winter. Wie de dichtbundel heeft samengesteld zal wel nooit meer kunnen worden achterhaald. We lezen even mee:

Lied op den 75sten verjaerdag van den Slag van Turnhout

1. Het leeuwenkroost, in 't stevig hok gesloten
Schijnt zorgeloos met 't harde lot te vree
Het lekt de hand van hem die streelt en voedert
En plooit de manen voor de zelve gedwee
Doch tergt een zoon het immer onbezonnen
Met gaffelsteek door de ijzren tralies heen
Dan vliegt het op, verbreekt de zware staven
En slaet de wachters woest en vreed uiteen

Refrein:
Wee hem, die op het dierbaer erf der vaedren
Den scepter drukt, met een vermeten hand
Ons ziel bleef vrij, schoon onder vreemde troepen
En vrij wordt oock het lieve vaderland

2. Warom loert gij gestaeg veroveraren
Op 't kleine land als op den ... buit?
Steekt u de welvaert en 't opregt karakter
Van 't neerstig volk uw nijdige oogen uit
Gij kunt den Belg door overmagt soms dwingen
En slaen zijn vlag in uwen wapentros
Maer 't edel hart dat ongetemd blijft kloppen
Rukt uit den band toch eens gelouterd los

3. Daer loopt de kreet voor haerdstede en altaer
Van Belgies zonen langs den heilgen grond
En hunne vlag, ontrukt aen 's vijands handen
Vliegt zegerijk langs 't waerdig erfdeel rond
Kom talrijk heer der Alpen en Karpatten
Vreekt Donau's kindren geschonden eer
De Belg verbergt zich niet achter vesten
Zijn brave borst dient hem voor tegenweer

4. Geen woede zal die brave borst verwinnen
Die eer en regt voor glans en weelde schat
De zege klinkt, de vreemde benden ploegen
Een blijde dag lacht op ons vaderstad
De perel valt van Habsburgs rijken scepter
Zijn kroon verdooft int schoonste van haer pracht
Moest hier de zon van vrijheid nog verduisteren
Doch weest gij 't doel verheven voorgeslacht!

5. Ontfang de hulde van uw dankbre zonen
Gij vaderen, zoo moedig int gevecht
Ziet nu den boom van vrijheid welig groeyen
Waervan gij in de aerde de kiemen hebt geleyd
Wij zijn beroemd, geprezen van de volkren
Ons wetten stralen zeegnend over de aerd
De rijkste kroon en de uitgestrekste staten
Zijn niet het erf der vrije Belgen waerd

De Kapel

Ik groet u veldkapel, verborgen in 't gebladerd
Met uw bekrompen dak door riet en mos gedekt
Met uw zoo zwakke spil die nauw den boomtop nadert
En als een biddend arm zich naer den hemel strekt
De stilte wordt hier nooit door aerds gewoel verdreven
Hier klaegt men vrij zijn leed, zijn kommer en gemis
Bij 'tjilpen van de musch die we om de goot zien zwermen
En die bij 't Christusbeeld haer nest heeft in de nis
Daer hangt een wassen arm, een voet uit blik gehouwen
Gespijkerd door 't geloof bij 't beeld der moeder maegd
T'geschenk is klein, maer 't hart dat hier zich kwam vertrouwen
Was rein voor haer die slechts een regte meening vraegt
O als in de offerbus aent traliewerk gehangen
De koperen penning valt uit een bedrukte hand
Dan zinkt de traen ligt weg van bleek geschreide wangen
En troost daelt neder in het lijdend ingewand
Kom hier, o herder met de uw toevertrouwde schapen
En voedt ze op 't grasperk in de schaduw der kapel
Uw stille boezem, waer in haet en heerschzucht

slapen
Klopt even vreedzaem als 't geklep der torenbel
Komt maegden uit de buurt wanneer de meimaand nadert
Met d'eersten bloementuil, met tak en looverkroon
Bij 't wulpsch en dartlend vee int klaverveld vergaderd
En hangt als offer bij 't Mariabeeld ten toon
Uw jeugd, uw zuivre hoop zijn ook nog lentetuilen
Die in uw morgenstond de dauw der onschuld voedt
Maer die in 't stille dal waer ze in de lommer schuilen
Een lichtstrael van de zon zoo vaek verkwijnen doet
Ik groet u veldkapel, o stil verblijf van vreden
Ik heb in mijn mijmering u somtijds ook bezocht
'K heb als met looden hand het leed woog op mijn leden
Hier voor een offerduit, en troost en rust gekocht

De geschiedenis van de Westkempische familie Michiel Jansse Vermeulen (Oosterhout, Baarle, Ravels, Weelde, Poppel) (3)

door Toon Seelen

De subtak Goirle

VIIIa. Jan Baptist Vermeulen, geboren te Poppel 30/11/1873, landbouwer, aldaar overleden 5/12/1932, gehuwd te Goirle 11/4/1910 met Maria Paulussen, geboren te Goirle 25/4/1877, landbouwster, en aldaar overleden 14/10/1935. Na hun huwelijk gingen zij wonen in Breehees onder Hilvarenbeek, gelegen tussen Goirle en Poppel aan. Uit dit huwelijk, geboren te Hilvarenbeek:
1. Maria Theresia, geboren 29/11/1911, gehuwd te Goirle 28/8/1939 met Adrianus Cornelis Van Dun, geboren te Alphen 21/9/1911, nachtwaker bij Van Besouw, overleden te Goirle 1/1/1980.
2. Johannes Cornelis, geboren 12/3/1913, volgt IXa
3. Josephus, geboren 20/12/1915, overleden te Hilvarenbeek 21/12/1915
4. Josefus Alexius, geboren 12/7/1918, volgt IXb.

In 1919 verhuisden zij naar Nieuwkerk onder Goirle en woonden daar op steenworpafstand van de ouderlijke boerderij Vermeulen te Aarle. De naam Nieuwkerk heeft te maken met de kapel, die in de generaliteitsperiode gebouwd werd aan de Poppelse kant van de Aarlse Leij, de beek die er de grens vormt. Zoals Dom. de Jong schrijft, werd na afzwakking van de voorschriften in 1670 een nieuwe schuurkerk gebouwd aan de Goirlse kant van de Leij. Vader stierf in 1932, zijn vrouw in 1935, respectievelijk 59 en 58 jaar oud.

IXa. Johannes Cornelis Vermeulen, Kees genaamd, geboren te Hilvarenbeek 12/3/1913, landbouwer, gehuwd te Goirle 17/8/1944 met Maria Eustonia Johanna Schellekens, geboren Hilvarenbeek 9/11/1904, wonend in het Gorp onder Hilvarenbeek en overleden te Goirle 1/12/1982. Zij zetten samen met Jef, IXb, en zijn vrouw de ouderlijke boerderij in Nieuwkerk voort. Uit dit huwelijk, geboren te Hilvarenbeek:
1. Johannes Christian Adrianus Maria, geboren 7/3/1947, volgt Xa
2. Adriana Cornelia Maria Agnes, geboren 16/5/1948 gehuwd met Antonius Van Dijk
3. Emanuel, geboren 27/9/1951, overleden te Hilvarenbeek 16/10/1951

Kees stapte uit het boerenbedrijf en ging werken in de textielindustrie. Zijn zoon Johannes, Xa, trouwde met Antonie van Rijthoven uit Diessen. Zij kregen een zoon, Ronald geboren op 21/9/1973, de stamhouder van deze subtak.

Xa. Johannes Christian Adrianus Maria Vermeulen, geboren te Hilvarenbeek 7/3/1947, afdelingschef, gehuwd te Goirle 18/8/1972 met Antonia Johanna Maria Van Rijthoven, geboren te Diessen 8/9/1949. Uit dit huwelijk:
1. Ronald, geboren te Tilburg 21/9/1973

IXb. Josephus Alexius Vermeulen, Jef genaamd, geboren te Hilvarenbeek 12/7/1918, landbouwer, gehuwd te Goirle 1/10/1946 met Cornelia Maria Wolfs, geboren te Moergestel 18/5/1910, overle-

den te Goirle 4/11/1991. Zij deden de boerderij in Nieuwkerk, samen met Kees, IXa. Uit dit huwelijk:
1. Johannes Adrianus Jozef, geboren te Goirle 7/4/1947, volgt Xb
2. Adrianus Maria Johannes, geboren te Goirle 11/12/1948, medewerker Rabobank
3. Maria J.T., geboren te Tilburg 19/11/1950, gehuwd te Goirle in 1970 met Cornelius Swinkels, geboren te Goirle
4. Maria Anna J.J., geboren te Tilburg 19/11/1950, gehuwd te Goirle 15/12/1971 met Joost Vromans, geboren te Goirle 28/2/1947

Jef verliet evenals zijn broer Kees het boerenbedrijf en koos voor de plantsoendienst van de gemeente Goirle. Zijn zoon Johannes, Xb, trouwde met Adriana Van Veen uit Tilburg. Zij kregen twee kinderen, Marco (XIb) en Pascalle. Johannes, Xb, stierf 39 jaar oud tengevolge van een chronische nieraandoening. Marco geboren op 17/12/1974 is hier de tweede stamhouder.

Xb. Johannes Adrianus Jozef Vermeulen, geboren te Goirle 7/4/1947, overleden te Goirle 28/2/1986, gehuwd te Tilburg 30/11/1972 met Adriana Van Veen, geboren te Tilburg 10/4/1946. Uit dit huwelijk:
1. Marco A.G., geboren te Tilburg 17/12/1974
2. Pascalle, geboren te Tilburg 1/9/1976

De subtak Poppel

VIIIb. Carolus Adrianus Vermeulen, geboren te Poppel 16/5/1882, landbouwer, aldaar overleden 10/3/1970, gehuwd te Poppel in 1908 met Maria Catharina Van Steen, geboren te Oisterwijk 20/12/1888, overleden te Poppel 9/2/1927. Het bidprentje van Maria Catharina vermeldt abusievelijk geboren te Poppel op 16/5/1882. Carolus, Chat genaamd, leidde de ouderlijke boerderij in Aarle van 1910 tot na de Tweede Wereldoorlog. Uit dit huwelijk geboren te Poppel:
1. Maria Theresia Catharina, geboren 6/1/1909, gehuwd (1) te Poppel 9/6/1934 met Johannes Petrus Van den Broek, geboren te Tilburg 26/12/1901, werkzaam in de schoen- en textielindustrie, overleden te Tilburg 1/8/1966, gehuwd (2) te Tilburg met Petrus Cornelis Van Haaren, geboren te Oirschot 9/5/1906, overleden te Tilburg 26/2/1974
2. Alexis Josephus Joannes, geboren 30/1/1912, volgt IXc
3. Regina Cornelia Maria Antonia, geboren 14/4/1919, overleden te Tilburg 27/11/1985, gehuwd te Poppel met Henri Baelemans, geboren te Weelde 9/11/1911, landbouwer
4. Anna Maria Theresia Catharina, geboren in 1922, gehuwd te Poppel in 1943 met Joannes Adrianus Franciscus Moeskops, geboren te Poppel 14/8/1920, werkzaam in de bouw, overleden te Turnhout 10/12/1966

Moeder overleed in 1927, 39 jaar oud. Chat was toen 44 en hun kinderen achttien, vijftien, acht en vijf. Chat hertrouwde later met Anna Maria Smolders, geboren te Alphen 24/9/1892, weduwe van Meeuwen en overleden te Poppel. Chat stierf in 1970 en bereikte de leeftijd van 88 jaren.

IXc. Alexis Josephus Joannes Vermeulen, geboren te Poppel 30/1/1912, landbouwer/veehandelaar, overleden te Tilburg 11/10/1984, gehuwd te Poppel 28/5/1935 met zijn dorpsgenote Elisabeth Bruurs, geboren te Poppel 14/4/1914. Alexis Josephus, Jef genaamd, nam de ouderlijke boerderij in Aarle over en begon er ook een handel in vee. Uit dit huwelijk geboren te Poppel:
1. Jef, geboren 13/2/1938, volgt Xc
2. Maria Gerarda Theresia, geboren 9/4/1940, gehuwd te Poppel 14/8/1965 met Cyrillus Josephus Franciscus De Kort, geboren te Turnhout 15/11/1943, handel in sanitair
3. Patrick Joseph Jacobus Valentin, geboren in 1956, volgt Xd

In de na-oorlogse jaren profiteerde ook Jef senior van het verschil in aanpak tussen België en Nederland van de economische wederopbouw. Nederland voerde een zuinige politiek, vervaardigde slechts noodzakelijke producten en hield deze jarenlang op de bon. België produceerde voluit, ook luxe goederen en schafte al snel het bonnensysteem af. Zo werd smokkelen een winstgevende bezigheid. Alle grensbewoners verdienden daarmee een cent bij. Jef deed dat ook, op grotere schaal. In gulle vriendschappelijkheid liet hij graag anderen meeprofiteren. Hij stierf in 1984, 72 jaar oud.

Xc. Jef Vermeulen, geboren te Poppel 13/2/1938,

handel in kleinvee, gehuwd te Weelde 14/5/1960 met Anna Van Beurden, geboren te Turnhout 13/9/1937, kapster van beroep. Uit dit huwelijk:
1. Christina, geboren te Turnhout 27/11/1961 gehuwd te Poppel 16/10/1979 met Paul Baijens
2. Lutgard, geboren te Turnhout 24/4/1966, gehuwd te Poppel 18/8/1988 met Bart Verbeek

Xd. Patrick Joseph Jacobus Valentin Vermeulen, geboren te Poppel in 1956, belastingbeambte, gehuwd te Turnhout 1/7/1977 met Ingrid Josephina Catharina Van Vucht, geboren te Turnhout 1/6/1957. Uit dit huwelijk:
1. Alexander Maria Adriaan, geboren te Turnhout 15/12/1978
2. Tristan Robert Elisabeth, geboren te Turnhout 30/9/1982

De subtak Turnhout

VIIIc. Petrus Hendrikus Vermeulen, Henri genaamd, geboren te Poppel 29/6/1885, zelfstandig ondernemer, overleden te Turnhout 25/11/1975, gehuwd te Alphen 4/2/1917 met Wilhelmina Hendrikx, geboren te Alphen 4/1/1888, van café "De Kikker" in Riel, overleden te Turnhout 14/2/1970. Na hun huwelijk gingen Henri en Wilhelmina in Goirle wonen. Daar werd hun eerste kind geboren. Uit dit huwelijk:
1. Alexius Josephus Cornelius, geboren te Goirle 20/8/1918, volgt IXd
2. Cornelius Johannes, geboren te Turnhout 24/3/1922, volgt IXe
3. Albert Cornelius, geboren te Turnhout 19/1/1925, volgt IXf

Na de oorlog in 1920 trok Henri weer naar België, naar Turnhout en begon daar een rijwielzaak. Hij was de eerste nakomeling Vermeulen, die het boerenbedrijf definitief de rug toekeerde en naar de stad ging om er een bedrijf te vestigen. In Turnhout werden nog twee kinderen geboren: Jan (IXe) en Albert (IXf). Het bedrijf groeide stapsgewijs uit tot een bekend touringcarbedrijf. Moeder stierf in 1970, 82 jaar oud. Vader werd 90 jaar en overleed in 1975.

IXd. Alexius Josephus Cornelius Vermeulen, Jef genaamd, geboren te Goirle 20/8/1918, gehuwd te Turnhout 28/5/1943 met Clara Caroline Janssens, geboren te Turnhout 20/5/1922. Jef zette met zijn broer Jan het touringcarbedrijf van vader voort. Uit dit huwelijk:
1. Greta, geboren te Turnhout 9/11/1944, gehuwd te Turnhout 2/5/1964 met Alfons Maes, geboren te Turnhout 2/10/1940
2. Wilhelmina Francisca, geboren te Turnhout 1/12/1951, gehuwd te Turnhout 26/9/1970 met J.M.Van Massenhoven, geboren te Oud-Turnhout 2/10/1949.

IXe. Cornelius Johannes Vermeulen, Jan genaamd, geboren te Turnhout 24/3/1922, gehuwd te Ravels 29/12/1943 met Adriana Maria Pijneborg, geboren te Ravels 26/12/1923. Jan leidde mede het touringcarbedrijf van vader. Uit dit huwelijk:
1. Henri Anna, geboren te Turnhout 28/1/1945, volgt Xe
2. Wilhelmina, geboren te Turnhout 21/10/1953, gehuwd te Turnhout 26/9/1969 met Eduard Maes, geboren te Turnhout 28/9/1949

Xe. Henri Anna Vermeulen, geboren te Turnhout 20/1/1945, gehuwd te Turnhout 30/4/1970 met Lydia Melis, geboren te Turnhout 4/12/1947. Uit dit huwelijk:
1. Anja, geboren te Turnhout 12/4/1975

IXf. Albert Cornelius Vermeulen, geboren te Turnhout 19/1/1925, chauffeur, overleden te Antwerpen 1/8/1981, gehuwd te Turnhout 27/2/1948 met Augusta Wouters, geboren te Vosselaar 18/5/1924. Albert was chauffeur van beroep. Hij stierf in 1981, 56 jaar oud. Uit dit huwelijk:
1. Henri, geboren te Turnhout 31/1/1950, volgt Xf

Xf. Henri Vermeulen, geboren te Turnhout 31/1/1950, gehuwd te Turnhout in 1980 met Juliette Brosens, geboren te Ravels 31/5/1955. Uit dit huwelijk:
1. Tineke, geboren te Turnhout 7/2/1981
2. Jessica, geboren te Turnhout 19/7/1984

Het touringcarbedrijf veranderde van eigenaar. Niemand van de familie Henri Vermeulen-Hendrikx werkt nog in het bedrijf. De subtak Turnhout heeft geen mannelijke nakomelingen met mannelijk nageslacht en sterft bijgevolg uit in mannelijke lijn.

Pastoor August Van Lieshout zestig jaar priester (1945-2005)

door Karel Dergent

Al in 2002, in Begijnhofkrant 3, hadden we het genoegen onze pastoor te portretteren als "een gelukkige burger te midden van de medebewoners van ons begijnhof". August Van Lieshout werd geboren op 4 maart 1921 als vijfde zoon in een gelukkig Arendonks gezin, dat verder nog vier dochters telde. Zijn ouders, die boeren waren, huurden een boerderij van Dr.Deroisart. Er was altijd veel vreugde en plezier in het gezin. August kreeg een degelijke basisopleiding van meester Van Hoof en meester De Pauw op de gemeentelijke lagere school van Arendonk. Zijn ouders lieten hun zoon nadien inschrijven in het Sint-Victorinstituut in Turnhout, maar dat vonden de meesters van de lagere school geen goed idee, omdat hij thuis niet goed zou kunnen studeren. Zo kwam hij op 11-jarige leeftijd terecht op het internaat van het Klein Seminarie in Hoogstraten en dat vroeg van hem een grote inspanning en aanpassing. Hij vond er wel 16 medestudenten uit Arendonk terug en dat was een opluchting. Het werd er een stuk plezieriger door. Als gezonde jongen van de buiten had hij zijn geboortedorp nooit verlaten, behalve om, samen met zijn ouders, eens naar Turnhout te gaan voor de aankoop van een nieuw kostuum. Hij sprak dan ook maar één taal, het " j'Arendonks", waardoor veel van zijn klasgenoten in Hoogstraten hem niet konden verstaan. Zijn kennis van de Franse taal beperkte zich tot één woord, "une pie", dat gedrukt stond onder de afbeelding van een ekster, thuis op de kalender. Maar hij zou vlug de Franse vocabulaire bijbenen. Hij startte gezwind in de Grieks-Latijnse humaniora, de ideale voedingsbodem voor zijn huidige meertaligheid, en beëindigde de retorica in 1939 met 56 medestudenten.

Tijdens het pendelen tussen Hoogstraten en Arendonk kocht hij regelmatig op weg naar huis aan het station in Turnhout een anderstalige krant, enerzijds om zijn talenkennis te voeden en anderzijds voor de kennismaking met de ruimere wereld. Ook nu nog vindt hij veel genoegen in de lectuur, in het bijzonder in de poëzie en geschiedenis. Na Hoogstraten trok hij naar het Groot Seminarie in Mechelen. Had zich dan een plotselinge

Pastoor August Van Lieshout

ommekeer voorgedaan die hem had doen besluiten om priester te worden? Of was hij toevallig in zijn klas met 56 makkers slechts één van de 19 studenten die priester werden? Zijn ouders waren gewone Kempische mensen. Moeder was opgewekt en vrolijk en strooide blijdschap in het rond bij het zingen. Vader was eerlijk, nuchter en had een gezond boerenverstand. In het kroostrijke gezin was er steeds een sfeer van uitdrukkelijke hartelijkheid voor elkaar, met toch een vrome toets die uitging van de moeder. In de familie waren er geen geestelijken, behalve een tante nonneke, een nicht die hij nooit had gekend. August was al zeer jong betrokken bij de Vlaamse Studentenbond en had er een christelijk Vlaams gevoel opgedaan, waarop hij steeds fier is gebleven. De vakanties in zijn studententijd bracht hij door in de Studentenbond, waar hij onder de indruk kwam van een seminarist, die bij hem een actieve belangstelling voor het priesterschap opwekte. Bij hem vond hij de basis en het klimaat voor zijn priesterschap, wat ook tot uiting kwam in zijn jaarlijkse fietstochten naar de IJzerbedevaart, waarbij hij onderweg sliep onder een hooimijt of in "iets anders dan een bed".

In Hoogstraten werd hij opgevoed en opgeleid door 26 priester-leraars. Alleen de turnmeester en de leraar Expressie (Ast Fonteyne) hoorden daar niet bij. Hij proefde ook de sfeer bij zijn leraars,

zonder dat er een echte aanmoediging kwam van gelijk wie onder hen om hun voorbeeld als priester te volgen. Tijdens zijn zes jaar in het Groot Seminarie in Mechelen volgde August twee jaar filosofie en vier jaar theologie. In zijn laatste jaar werd hij, met een tiental van de 96 studenten, net voor de priesterwijding op 28 mei 1945 benoemd in een school te Hoogstraten als "klein leraar", dat wil zeggen 10 uur les geven en voor de rest surveillance doen. Voorafgaand aan zijn "eremis", moest hij op retraite. Nadien werd hij opnieuw naar het Klein Seminarie van Hoogstraten gestuurd en hij verbleef er nogmaals twee jaar. Maar hij was nooit van plan geweest priester te worden om voor een klas te gaan staan. Hij ging dan ook onmiddellijk in op de uitnodiging van pastoor Deboele van de parochie Sint-Jozef Rijkevorsel om er op Goede Vrijdag, 14 april 1948, als onderpastoor aan de slag te gaan, met goedkeuring van de bisschop. Hij werkte twee jaar op deze post en was er zeer gelukkig. Hij kende meer dan 2000 mensen, feitelijk iedereen, met naam en toenaam.

Omdat hij zo goed kon opschieten met de arbeiders uit de cementfabriek in Rijkevorsel, koos hij nadien voor de parochie van het Heilig Hart in Turnhout als onderpastoor bij pastoor Van Assche, vanaf 1 oktober 1950. Hij verbleef er 13 jaar en werd op handen gedragen door zijn parochianen. Het was een mooie tijd en hij werd intensief betrokken bij de volwassenenverenigingen zoals KAV en KWB. Hij was ook proost van de jeugdbewegingen, zoals de Chiro-meisjes, de Kajotsters en de Landelijke Boerenjeugd. Dan werd het tijd om een grotere verantwoordelijkheid op zich te nemen als pastoor van de parochie Sint-Servatius in Ravels. Van 5 januari 1964 tot 15 maart 1987 vervulde hij die taak. In 1978 werd hij deken van het pas gestichte dekenaat Arendonk, hoewel deze benoeming niet veel impact had op zijn leven. Als deken zorgde hij voor de samenwerking tussen de priesters van zijn dekenaat. Het doel was eenvormigheid te bereiken, wat zij belangrijk vonden, en daarom steunden ze elkaar in dit werk. Het contact tussen de priesters van het decanaat Arendonk verliep zeer collegiaal. Ze vormden een aangenaam kransje, dat wekelijks vergaderde om de pastorale taken te verdelen en uit te voeren. Na negen jaar besliste onze pastoor om als deken op te stappen in de hoop dat er een nieuwe priester op de parochie zou komen. Zo geschiedde ook, maar helaas werd zijn opvolger al na twee jaar overgeplaatst.

Sinds 15 maart 1987 is August Van Lieshout pastoor op het Turnhoutse begijnhof. Wat onze pastoor allemaal doet op het begijnhof, vertelden we al in Begijnhofkrant 3. Feitelijk wil hij een "goede herder" zijn, bij wie de medebewoners zich welkom weten in goede en kwade dagen. De sfeer op het begijnhof is speciaal en nodigt de mensen uit om vlugger binnen te stappen bij hun pastoor om er eens gezellig te komen "klappen" of hun hart uit te storten. Daarnaast zijn er de mooie Heilig Kruiskerk en de aangename Kapel van het Heilig Aanschijn, die hem boeien omwille van de netheid in het gebedshuis en het liturgische materiaal. In deze moderne tijd vindt onze pastoor dat, met nog

veel kerkgangers elke zondag, hoog gescoord wordt in zijn Begijnhofkerk. Daarenboven blijft hij vasthouden aan het Plechtig Lof als enige pastoor in het Turnhoutse. Dit stond zo in de regel van de begijnen en hij wil de traditie in ere houden, vooral omdat er nog een grote groep van gelovigen is die het Lof regelmatig op vrome wijze volgt. Bij het afscheid van Zuster De Boer heeft hij beslist deze traditie voort te zetten; de sfeer van het begijnhof schijnt erom te vragen.

Grootjuffrouw De Boer vertegenwoordigde op het begijnhof "iets anders", wat moeilijk onder woorden te brengen is. Zij straalde "de geest" van een geestelijke uit. Ze was een religieuze gebleven, een vroom levend mens, aan wie men alles kon vragen, al was het maar een gebed. Ze heeft een leemte achtergelaten die niet meer te vullen is. Pastoor Van Lieshout is er zich van bewust dat hij met 84 jaar geen jonkheid meer is. Toch blijft hij zijn werk voortzetten, zolang de benen het nog kunnen dragen. Hij vraagt hem te waarschuwen als zijn optreden niet meer vlot zou verlopen. Hij wil liever zelf opstappen dan weggezonden te worden. Hij vindt het leuk toch nog geïnteresseerde reacties te krijgen op zijn sermoenen, hoewel hij nooit een tekst bij zich heeft op de preekstoel. Maar hij houdt zich steeds lang bezig met de voorbereiding van zijn homilie en leest veel over de sermoenen, met in gedachten de mensen voor wie ze bestemd zijn.

Tot slot spreekt onze begijnhofherder zijn blijdschap uit over zijn pastoorschap als gepensioneerd priester. Hij vindt elke dag die de goede God hem schenkt, intens mooi en hij is bewust gelukkig dat hij op het begijnhof mag blijven wonen. Hij hoopt nog een tijdje te kunnen leven

als medeburger tussen de bewoners van het begijnhof. "Met Liefde, Vrede en Vriendschap bekomt men wat de Heer wil" is het leidmotief van onze pastoor. De Vrienden van het Begijnhof treden dat motief gaarne bij. Mijnheer pastoor en herder op het begijnhof, wij danken u voor uw vriendschap, uw inspiratie en hartelijkheid, uw gedegen wijsheid en uw herderlijke zorg als bewaarder van de aloude kerkelijke tradities in een modern kleedje op ons hof. Op 29 mei 2005 om 11 uur werd de zondagsmis op het begijnhof een dankmis voor 60 jaar inzet en trouwe dienst van August Van Lieshout aan de Heer des Heren. We waren erbij, met velen, om onze pastoor te danken en de Goede God te vragen hem nog vele jaren in ons midden te bewaren. [Dit artikel verscheen eerder in de "Begijnhofkrant" Nr.9/10 in de zomer van 2005]

Kwartierstaat Pater Jozef Verhaeren

door Marc Vermeeren

Jozef Verhaeren werd geboren te Poppel op 12 oktober 1914, sprak zijn tijdelijke kloostergeloften uit te Tremelo op 15 september 1935 en ontving de eeuwige professie op 1 oktober 1939. Jef werd priester gewijd te Zandhoven op 20 juli 1941 en overleed te Tremelo op 13 december 1997. De uitvaartliturgie had plaats in de kloosterkapel, Damiaanplein te Leuven op vrijdag 19 december 1997 te 10 uur, gevolgd door de begrafenis op het kerkhof te Poppel. Pater Marcus, want dat was zijn kloosternaam, was leraar te Aarschot van 1942 tot 1950, leraar te Suarlée van 1950 tot 1952, en opnieuw leraar te Aarschot van 1952 tot 1961. In februari 1972 werd hij pastoor van het kerkhof te Kortrijk, vanaf 15 februari 1983 verbleef hij te Leuven St.Antoniusberg. De tekst op zijn gedachtenisprentje zegt het zo: "Na zijn priesterwijding heeft pater Marcus zijn talenten ten dienste gesteld van de jeugd in de colleges van Aarschot en Suarlée. En talenten had hij! Met een grote gedrevenheid wist hij de leerlingen te boeien en wilde hij hen iets van zijn kennis en inzichten overbrengen. Zo zou hij altijd blijven. Hij bezat een sterke drang om te weten hoe het allemaal in elkaar zat. Hij wilde het geheim van de dingen doorgronden, de matematische schoonheid in de natuur bewonderen. Dat alles wilde hij ook aan anderen doorgeven. Want een leraar is hij altijd gebleven. Hij wist wat hij wilde. Dat kon je merken als je met hem discussieerde. Als hij zich iets had voorgenomen, bleef hij daar ook consequent trouw aan: trouw aan zijn dagelijkse Heilige Mis, het brevier, een regelmatig ziekenbezoek. Door zijn zieke moeder verschillende jaren te verzorgen heeft zijn leven een wending genomen. Terug in het kloster, heeft hij met hart en ziel zorg gedragen voor de tuin. Van seizoen tot seizoen was het telkens een juweeltje, een streling voor het oog. Regelmatig stapte hij op de fiets om de streek te leren kennen en de natuur te bewonderen. Want hij hield van de vogels. Hij hield van de bloemen. Een spijtig ongeval tijdens een van zijn vele fietstochten maakte hem de laatste vijf maanden totaal afhankelijk van anderen.

Moeder Mieke De Vet, Jef Verhaeren met zijn broer Gerard Verhaeren

Hij verstilde meer en meer, tot de laatste krachten opgebruikt waren. Goede pater Marcus, rust nu voorgoed in de grond van Poppel. De plaats waar je wortels lagen. De streek waarvan je altijd zijt blijven houden. Rust nu ook voorgoed in de vreugde en de vrede van de Heer, een boodschap die ons met Kerstmis wordt aangezegd".

20 juli 1941: Priesterwijding Jef Verhaeren

Kwartierstaat van Jozef Verhaeren

	32 33 34 35	36 37 38 39	40 41 42 43	44 45 46 47	48 49 50 51	52 53 54 55	56 57 58 59	60 61 62 63
5	**Willem Verhaeren** ° † Baarle Nassau, 07 mei 1832	**Josephus Moonen** ° Hilvarenbeek, 03 apr 1758 † Weelde, 05 nov 1827	**Theodorus Woestenburg** ° Diessen, 08 mei 1772 † Diessen, 16 dec 1839	**Jan Schellekens** ° Hilvarenbeek, ca 1775 † Diessen, 14 jun 1830	**Gijsbertus De Vet** ° Riel, 30 jan 1767 † Tilburg, 16 jun 1804	**Gerardus Van Diessen** ° Goirle, 31 dec 1768 †	**Nicolaas Lambregts** ° Hilvarenbeek, 12 okt 1751 †	**Hendrik Hagen** ° †
	x onbekend, ca 1800	x Hilvarenbeek, 30 dec 1798	x Hilvarenbeek, 08 apr 1804	x Hilvarenbeek, 21 jan 1810	x Riel, 24 mei 1801	x Tilburg, 17 jan 1790	x Hilvarenbeek, 31 jan 1796	x onbekend, ca 1810
	Johanna Van den Broeck ° † Baarle Nassau, 07 nov 1807 16 17	**Joanna Maria De Leeuw** ° Goirle, 14 jan 1777 † Weelde, 12 okt 1831 18 19	**Joanna Maria Mickers** ° Oirschot, 28 okt 1779 † Diessen, 11 apr 1854 20 21	**Adriana Verkoyen** ° Vessem, 01 jun 1783 † Hilvarenbeek, 21 jun 1862 22 23	**Johanna Van Gerven** ° Oosterhout, 04 okt 1769 † Oosterhout, 07 jan 1821 24 25	**Maria De Bruijn** ° † 26 27	**Margaretha Dirckx** ° Hulsel, ca 1775 † 28 29	**Maria Van Rooij** ° † 30 31
4	**Cornelius Verhaeren** ° Baarle Nassau, 27 feb 1803 † Weelde, 03 apr 1858	**Nicolaa Moonen** ° Hilvarenbeek, 21 maa 1802 † Weelde, 18 jan 1872	**Gerardus Woestenburg** ° Diessen, 28 jul 1810 † Poppel, 08 aug 1881	**Petronella Schellekens** ° Hilvarenbeek, 25 nov 1811 † Poppel, 10 dec 1889	**Rumoldus De Vet** ° Riel, 11 mei 1803 † Alphen, 01 mei 1884	**Johanna Maria Van Diessen** ° Tilburg, 21 dec 1804 † Alphen, 06 okt 1875	**Peter Lambregts** ° Hilvarenbeek, 10 okt 1799 †	**Johanna Maria Hagen** ° †
	x Weelde, 12 sep 1833 8 9		x Diessen, 01 maa 1835 10 11		x Alphen, 01 mei 1830 12 13		x Hilvarenbeek, 06 jan 1839 14 15	
3	**Josephus Verhaeren** ° Weelde, 14 feb 1840 † Poppel, 08 nov 1933		**Joanna Maria Woestenburg** ° Goirle, 07 jul 1848 † Poppel, 18 jun 1918		**Gerardus De Vet** ° Alphen, 29 maa 1841 † Goirle, 28 sep 1924		**Clasiena Lambregts** ° Hilvarenbeek, 13 nov 1849 † Goirle, 26 maa 1928	
	x Weelde, 29 aug 1872 4 5				x Tilburg, 15 jan 1874 6 7			
2	**Jan Frans Verhaeren** ° Poppel, 01 jan 1877 † Poppel, 20 mei 1940				**Maria De Vet** ° Hilvarenbeek, 28 sep 1887 † Arendonk, 24 sep 1971			
	x Goirle, 12 jan 1914 2 3							
1	**Jozef Verhaeren** ° Poppel, 12 okt 1914 † Tremelo, 13 dec 1997 1							

Samenstelling Marc Vermeeren (31 december 2005)

Ons nieuwe museum

door Laurent Woestenburg

In onze vorige aflevering heb ik al de voorgeschiedenis van onze nieuwe locatie te Poppel verteld. Vandaag wil ik graag wat dieper ingaan op de inhoud en de functie van het gemeentehuis van Poppel. Een moeilijkheid is wel, dat ik deze tekst zit te schijven in januari en dat die pas verschijnt in juni. Een sprong in de tijd moet dus wel eens genomen worden.

Het interieur van het gemeentehuis bestaat uit drie verdiepingen

De gelijkvloerse verdieping is bereikbaar via de buitendeur onder de buitentrap. Om praktische redenen zal die echter meestal gesloten blijven zodat dit gedeelte van het museum via de eerste verdieping, dus langs de buitentrap, bereikt dient te worden. Behalve de tentoonstellingsruimte, die ontstaan is door het weghalen van alle niet vaste wanden, zijn daar een keukentje en een toiletvoorziening ondergebracht. De keuken is voorzien van nieuwe kasten en wij hebben natuurlijk ook gezorgd voor een fris nieuw toilet en een nieuwe lavabo. Natuurlijk zullen bezoekers die moeite hebben met het beklimmen van de trap, door de buitendeur opgevangen kunnen worden. Na de ingebruikname zal er aan de bezoekers tegen een kleine vergoeding een kop koffie of een frisdrank aangeboden kunnen worden. Dat was in de molen amper mogelijk vanwege de beperkte ruimte. Vooral als er groepen op bezoek kwamen, stelde zich het probleem dat zij graag iets wilden gebruiken, maar dat wij hun dat niet konden bieden.

De vaste vloeren die in het gelijkvloers liggen, blijven bewaard en de wanden kregen een flinke schilderbeurt. Net zoals op de eerste verdieping is tegen de muren op een redelijke hoogte een doorlopende boekenplank gemonteerd. Het gemeentehuis beschikte namelijk in mooie gebonden boeken over de hele wetgeving van het ontstaan van België tot in de twintigste eeuw. Omdat natuurlijk ook de vroegere gemeenten Ravels en Weelde over dezelfde boeken beschikten, heeft het huidige gemeentebestuur beslist de Poppelse collectie aan onze vereniging cadeau te doen. Het zijn mooie banden, die zeer decoratief zijn. Ze nemen geen andere tentoonstellingsruimte in en kunnen zo nodig ook nog geraadpleegd worden.

Na meervoudig beraad is beslist om de toegang tot het museum te voorzien in de eerste verdieping. Hij kan gemakkelijk bereikt worden door de trap aan de voorkant van het gebouw. Om in het gebouw de drie verdiepingen te kunnen bereiken moet men gebruik maken van de oorspronkelijke draaitrap in het gebouw. De toegang langs daar hebben we gemakkelijker en veiliger moeten maken. Daarom hebben wij langsheen de draaitrap over de volle lengte een leuning in de muur laten bevestigen. Uiteraard wordt de gelijkvloerse ruimte, net zoals dat het geval is voor de eerste en tweede verdieping, gevuld met nieuwe tentoonstellingsmeubelen. Het hele verlichtingsnet is vernieuwd en omvat heel wat spots voor locale verlichting van de expositiemeubelen.

De eerste verdieping omvat de vroegere raadzaal en het secretariaat van weleer. Vooraan is een halletje voorzien voor de ontvangst van bezoekers. In deze verdieping is erg veel werk verricht. De vloer is voorzien van splinternieuw parket. Dit heeft onze kring gekocht en is gelegd door leden van onze kring. De plafonds zijn geschilderd door gemeentepersoneel. Daarvoor moest immers een stelling opgebouwd worden. Onze eigen schildersploeg heeft de wanden voor haar rekening genomen. De hoge boekenrekken met de Belgische wetgeving die het secretariaat sierden, zijn verdwenen en de boeken vonden ook hier gedeeltelijk op een doorlopende plank een nieuwe bestemming zoals op het gelijkvloers het geval is.

De tweede verdieping is de vroegere zolderruimte. Hier is de aanpassing het meest drastisch. De plaasteren wanden zijn alle weggenomen, zoadat er grote tentoonstellingsruimten ontstonden. De hele oorspronkelijke vloer bestaat uit de oorspronkelijke planken. Door die op te schuren ontstond een schitterende houten vloer die bijzonder goed aansluit bij de functie van een museum. In deze verdieping stelde zich het probleem van

Vele handen maken licht werk: een aantal vrijwilligers aan het werk in het nieuwe museum

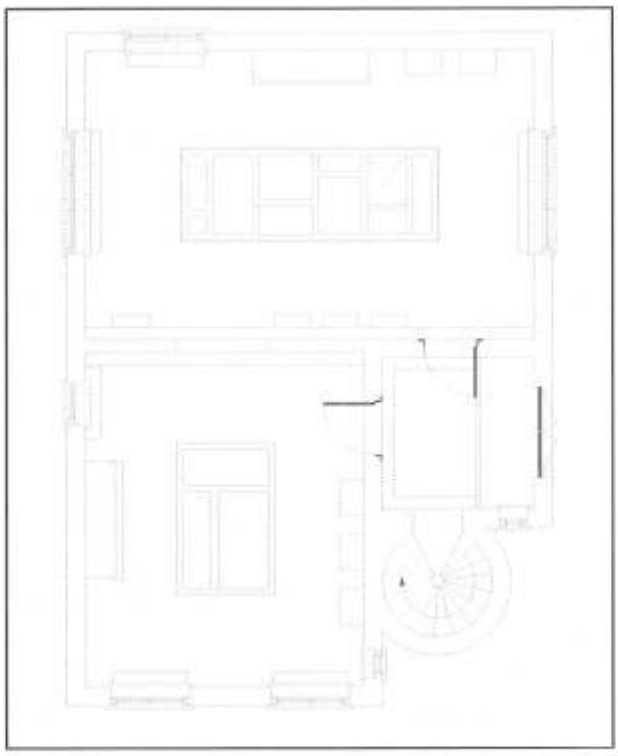

Plan van de eerste verdieping

de veiligheid. Er moest namelijk een evacuatiemogelijkheid gecreëerd worden. Na heel wat discussie over 'het hoe' en 'het waar' werd besloten om een kleine evacuatietrap te installeren aan de achterkant van het gebouw. Elke andere oplossing zou teveel ruimte in beslag nemen. En dat was nu ook weer niet de bedoeling. Bovendien stoort die trap in de achtergevel niet echt de vormgeving van het gebouw.

De tentoonstellingsmeubelen zijn bijna alle nieuw. Ze zijn ontworpen door Liesbet Paulussen en zijn opgebouwd met modules. Om deze investering mogelijk te maken is beslist om alle modules te laten sponsoren. Voor de vier grote modellen vonden wij al meteen vier bedrijven bereid ze te sponsoren. Het is wanneer ik dit schrijf nog maar januari en op dit ogenblik zijn voor 30 van de 46 overige modules ook al sponsors gevonden. Alles laat voorzien dat de overige 16 elementen ook wel vlug verkocht zullen zijn. Op elk element wordt een bordje vastgemaakt met de naam van de betrokken sponsor. Wij hebben de oude stijlmeubelen van de raadzaal behouden. Ze vinden in de tentoonstellingsruimte een zinvolle bestemming. Voor de ramen van het hele gebouw zijn nieuwe brandwerende **gordijnen** voorzien. Trouwens met de brandveiligheid is bij de materiaalkeuze in belangrijke mate rekening gehouden.

Prachtige samenwerking

Dankzij de inzet van onze leden zijn we erin geslaagd het gemeentehuis tot een mooi eigentijds museum om te toveren. Het heeft een moderne look gekregen, maar het bewijst dat historische voorwerpen op een schitterende manier geëxposeerd kunnen worden in een interieur met moderne vormgeving. Dat hoeft helemaal niet te vloeken. Wij zijn al onze vrijwillige medewerkers bijzonder dankbaar voor het verdienstelijke werk dat zij hebben geleverd. Maar ook onze sponsors zijn wij zeer dankbaar. Tenslotte en zeker niet het minst moeten wij het gemeentebestuur danken voor de fantastische medewerking en ondersteuning die het aan dit project verleende. Het mooie gebouw heeft een nieuwe ziel gekregen. Dat kon uiteraard niet zonder de ondersteuning van het gemeentebestuur. Maar dat kon ook niet zonder onze jonge enthousiaste binnenhuisarchitecte Liesbet Paulussen die de hele transformatie leidde. (Liesbet Paulussen - Designstudio, Torenstraat 25, 2381 Weelde, Tel: 0472/565.041)

Het oorlogsdagboek van Leutnant Klaus Heintze

door Marc Vermeeren

Emmaus

Op 10 mei 1940 trokken Duitse troepen de grens over en veroverden in enkele weken tijd het ganse grondgebied van België, Nederland en Frankrijk. De bezettingsmacht werd gehuisvest in openbare gebouwen, in kloosters, in scholen, bij burgers en bij boeren. Eén van de plaatsen waar de Duitsers werden ingekwartierd was het huis Emmaus gelegen aan de linkerkant van de weg Weelde-Poppel, enkele jaren voor de oorlog gebouwd door Juffrouw Cecile Misonne [Turnhout 8/4/1886-Turnhout 24/6/1973], een dochter van Aimé Misonne die het nabijgelegen kasteel "De Schrieken" in Poppel bewoonde. We wisten tot voor kort niets over het verblijf van de Duitsers op Emmaus maar door een gelukkig toeval kwamen we in het bezit van het oorlogsdagboek van de Duitse Luitenant Klaus Heintze die zeer gedetailleerd zijn oorlogsbelevenissen noteerde en ook over zijn verblijf te Weelde uitvoerig verhaalt.

Klaus Heintze

Leutnant Klaus Heintze uit Hamburg verbleef te Weelde van begin juli 1940 tot begin november 1940, de eerste weken bij postmeester Arthur Wijgerde (Koning Albertstraat 11), nadien op Emmaus. Klaus was een jonge Duitse officier, een plichtsbewust soldaat en een prima oorlogsverslaggever. Zijn uitgebreid oorlogsdagboek dat hij dagelijks bijhield bevat een goudmijn aan anecdotes en werd door hem prachtig geïllustreerd. Voor de jonge officier eindigde de oorlog op 13 november 1940 in Bakel (Nederlandse Peel) toen hij tijdens een schietoefening zijn been verloor. In november 2004 kwam ik in contact met de weduwe van Klaus Heintze (Hamburg) die samen met haar dochter Dorothea de dorpen Ravels, Weelde en Poppel wilde bezoeken waar Klaus een gedeelte van de oorlog had doorgebracht. Op hun verzoek trad ik op als gids en maakte een afspraak met de bewoonsters van Emmaus waar ik toestemming kreeg om Emmaus te bezoeken. Op vrijdag 12 november 2004 ontmoetten we elkaar om 10 uur in het Heemkundemuseum te Weelde waar we nader kennismaakten. Nadien verkenden we Weelde, brachten een kort bezoek aan het huis van de vroegere postmeester Arthur Wijgerde waar Klaus Heintze voor zijn inkwartiering te Emmaus enkele weken had gelogeerd en na een korte rondleiding door Poppel trokken we naar Emmaus. Daar werden we zeer hartelijk ontvangen en dadelijk voorzien van warme koffie en lekkere koeken. Dat smaakte en deed deugd, want 12 november 2004 was een bijzonder koude en gure dag. Het gespreksonderwerp van de dag was uiteraard het oorlogsdagboek van Klaus Heintze, de situatie op Emmaus tijdens de oorlog en de persoonlijke belevenissen van de familie Heintze na de oorlog. Na de gezellige babbel kregen we een kleine rondleiding in het gebouw en verkenden we de onmiddellijke omgeving. Het werd zeer vlug 2 uur en tijd om afscheid te nemen want Dorothea en haar moeder wilden naar Bakel in de Peel om de plaats te bezoeken waar vader Heintze zijn been verloor. Dorothea is historica van opleiding, publiceert in de Duitse kranten "Süddeutsche Zeitung", "Die Zeit", "Hamburger Abendblatt" en "Tagesspiegel", is redactrice van het tijdschrift "Chrismon" maar is vooral bekend als schrijfster van reisgidsen voor Hamburg. Graag wil ik haar en haar moeder bedanken voor de schitterende kleurenkopies van het oorlogsdagboek. Hierbij eveneens mijn dank aan de bewoonsters van Emmaus voor de zeer hartelijke ontvangst.

Oorlogsdagboek

Hier volgt de tekst waarin Klaus vertelt over de Duitse inval in België en zijn inkwartiering te Weelde (vrij vertaald en samengevat uit het Duits): "Op 12 juli 1940 marcheerden wij langs smalle wegen door het dal van de Dijle. Wij hadden het druk en probeerden elk oponthoud te vermijden. Dit dal was op een heel amateuristische wijze uitgebouwd tot de tweede Belgische verdedigingslinie. Het terrein was daarvoor ideaal geschikt en er werd dan ook zwaar gevochten. Op de hellingen van de heuvels stonden enorme serres waaruit de beroemde Brusselse druiven afkomstig waren. Een tuinbouwer toonde ons vol trots zijn oogst. Daarna

Mit meinem „Eßlingel".

Een bladzijde uit het schitterend geïllustreerde oorlogsdagboek, geschreven in het (bijna) onleesbare gotisch Duits

trokken we door een mooi landschap naar Aarschot en vandaar naar Westerlo. Deze 58 km lange tocht was voor ons regiment de langste dagmars tijdens de gigantische veldtocht tegen Frankrijk. We verbleven die nacht in een klein hotel op de markt waar het goed vertoeven was. Op 13 juli 1940 zetten we de eindspurt in en trokken over het Albertkanaal naar Geel, Kasterlee en Turnhout en vandaar naar de dorpen Ravels, Weelde en Poppel waar we werden ingekwartierd. Het mooie landschap leek op Neder-Duitsland en vooral de uitstekende betonwegen deden goede dienst. De bevolking bestond uit blonde Vlamingen met een enorm aantal kinderen (wel 10 per gezin). In eerste instantie was de inkwartiering geen succes en eerder primitief zodat de soldaten meestal op stro moesten slapen. Vanaf het moment dat de verstandhouding met de plaatselijke bevolking steeds beter werd, en de opgerichte barakken een beter onderkomen boden, werd het verblijf voor de manschappen aangenamer. Ik vond een uitstekend logeeradres bij Arthur Wijgerde, de postmeester van Weelde waar ik in een zeer mooi bed mocht slapen en erg goed verzorgd werd. De bevelhebber logeerde bij Hoogeind, een plaats die vlug beroemd werd wegens het rijkelijk ontbijt dat er 's morgens op tafel kwam. Ik was voortaan adjutant tot het moment dat Reimers en Münker terugkeerden uit Parijs. Ik had als taak ervoor te zorgen dat de inkwartiering van de manschappen goed verliep. Eind juli trokken wij met de Stafcompagnie naar een recreatieoord voor brave, katholieke Brusselse meisjes dat Emmaus heette en langs de weg van Weelde naar Poppel was gelegen. Het gebouw werd bewoond door 20 katholieke nonnen die een ontzettende angst hadden voor het mannelijk geslacht en heel in het bijzonder voor de Duitse soldaten. Ik moest als casino-officier voortdurend met hen onderhandelen en ik kwam zeer goed overeen met een oude tante tot het moment dat Reimers ruzie kreeg met Moeder-Overste. Op het gelijkvloers waren grote zalen waar een kantoor, een biljartkamer en een eetzaal werd voorzien die voldoende plaats bood voor de grote banketten tijdens de casino-avonden. Op de bovenverdieping hadden wij allemaal een mooie meisjeskamer met stromend water, douche en alles wat erbij hoort. Het gebouw was nieuw, in opdracht van een rijke Belgische dame opgetrokken en ingezegend door de Bisschop van Brussel. Rondom lag een enorm park met vijvers en uitgestrekte bossen, alles met elkaar verbonden door heerlijke dreven. Aan de andere kant van het landgoed Emmaus lag het kasteel "De Schrieken". Het Regiment was ondergebracht in de legerkazerne van Turnhout. Het was een nieuwbouw maar naar Duitse maatstaven hoe dan ook enorm primitief. Wij maakten ons klaar voor de veldtocht tegen Engeland die we zeer spoedig verwachtten. We kregen Engelse landkaarten en ik moest voordrachten geven over het Engelse leger. Omdat de geweldige luchtoorlog boven Engeland in augustus en september 1940 niet helemaal het gewenste resultaat had opgeleverd, moest het invasieplan voor Engeland worden opgeborgen tot een later tijdstip. Wij hoopten met zijn allen dat we evenwel het volgende jaar in actie zouden kunnen komen. Midden augustus 1940 moest ik een cursus van 8 dagen volgen in Celle en van daaruit trok ik op 13 augustus 1940 naar mijn ouderlijk huis in Duitsland op vakantie. Van 21 augustus 1940 tot 31 augustus 1940 volgde ik een cursus die door Oberleutnant Fallmeier werd ingericht. De tijd daarna kon ik deelnemen aan vele interessante legeroefeningen, o.a. bij Hauptmann Busche en Hauptmann Algermann in de omgeving van het Albertkanaal en bij Oberst Fabricius in de verdedigingsgordel rond Antwerpen. Tijdens een oefening in Mol zag ik heel toevallig Horst Scotland, het werd een hartelijk weerzien. De oefeningen duurden verschillende dagen en waren daardoor voor mij zeer leerrijk. De hoop op de veldtocht tegen Engeland werd met de dag kleiner en daarom zochten we troost bij onze paarden. Die brave dieren lieten ons niet in de steek. Tijdens de lange ritten door het bos vergaten we voor korte tijd alle zorgen. Het hoogste geluk op aarde ligt op de rug van een paard. Ik had een paard, zes jaar oud, zoals ik heel mijn leven gewenst had. Het nam alle hindernissen en ik reed urenlang door de bossen en velden. Op het grote sportfeest van ons Regiment kon ik jammer genoeg niet aanwezig zijn omdat ik moest deelnemen aan een cursus. Op 31 augustus 1940 en 1 september 1940 werd er door de achtste Batterij een groot toernooi georganiseerd. Omdat we de avond voordien de RO-cursus hadden afgesloten met teveel drank, kon ik ook aan deze wedstrijd niet deelnemen vanwege de

Klaus Heintze met echtgenote

Bovenaan en onderaan: aankomst van Generaal von Seydlitz te Emmaus

De stichteres van Emmaus: Juffrouw Cecile Misonne

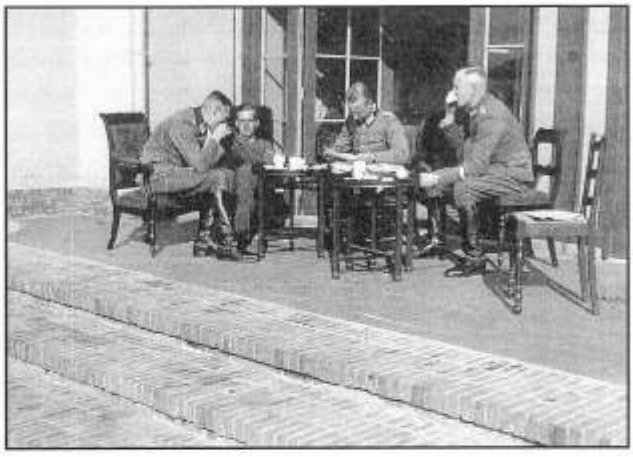

Klaus Heintze met zijn kameraden op het terras van Emmaus

Het huis Emmaus

Kasteel De Schrieken

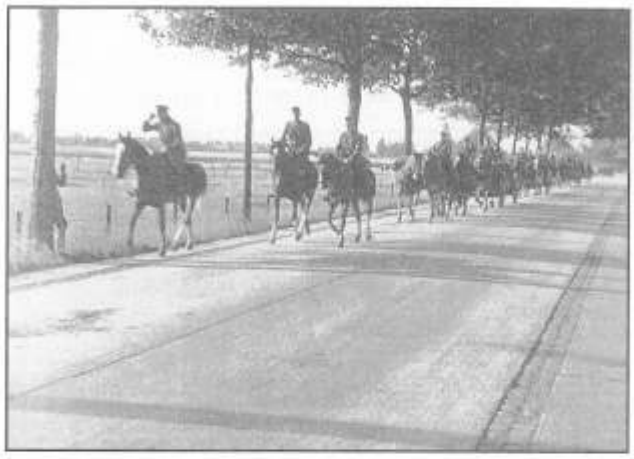

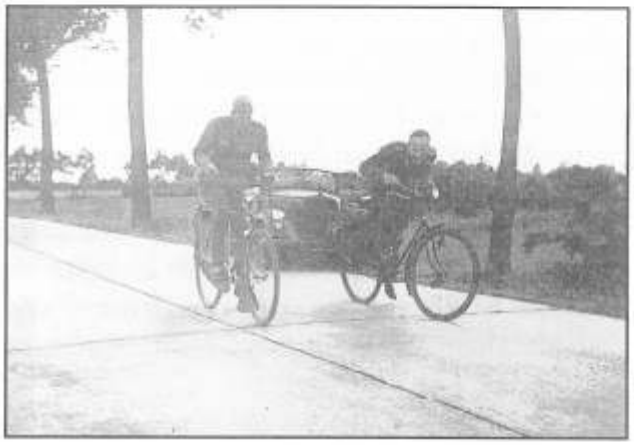

Boven en onder: op weg naar Emmaus (Foto genomen te Weelde aan de Stenen Brug)

reusachtige kater die ik had. Daarna begon het jachtseizoen. Het landschap was ideaal. Bossen, velden, weiden, houtwallen en heidevlakten wisselden elkaar af. Het waren onvergetelijke dagen. Er werd wekelijks gejaagd en het hoogtepunt was de Hubertusjacht. De dagelijkse arbeid verdween naar de achtergrond want we hadden besloten er een fantastisch moordfeest van te maken. Voor dit doel werd ook het oude kasteel "De Schrieken" heringericht. De kamers werden met groene takken versierd en er werden 400 koeken, een paar kilo koffiebonen en de nodige alcoholische dranken besteld. Er moest aan van alles worden gedacht: servies, zilver, borden, tassen en zoveel andere kleinigheden van toiletpapier tot asbakken toe. Voor de aardigheid kreeg ik de opdracht een opgezette hertenkop te bemachtigen, die in een dennenbosje in de hoek van de feestzaal een plaats moest krijgen. Ik probeerde het eerst bij een baron die een landgoed bezat aan het kanaal maar daar werd ik aanvankelijk zeer koel onthaald. Hij was cavalerie-officier. Heel vlug kwamen we tot een levendige discussie met elkaar die zeer interessant werd. Ondanks alles bleek toch wel dat de baron geweldig opkeek naar het Duitse volk en hun Führer. Voor wat de hertenkop betrof, verwees hij mij naar de Antwerpse Zoo waar ik inderdaad een hertenkop kon ontlenen. Op 3 november 1940 was het eindelijk zover. Helaas regende het de ganse dag pijpestelen. We lieten ons echter niet doen en de stemming was opperbest. Vanuit de toren van kasteel "De Schrieken" begroetten vier trompetters gekleed in rode rok de talrijke gasten, waaronder onze zo geliefde generaal von Seydlitz. Na het verorberen van een lekker bord erwtensoep en de nodige glazen cognac begon de jacht. De klaroenblazers voorop. De jacht verliep goed en ondanks de gladde ondergrond in het bos kwamen we allemaal zonder breuken aan. Hein was in de beek gevallen maar hij was niet veel natter dan wij. Na de verdeling van het wild trokken we naar Emmaus, dronken er een glas Heidsich waarna de

gasten het gastenboek tekenden en generaal von Seydlitz een toespraak hield. Toen begon het geweldige feest met veel fazant en champagne wat tot het ochtendgloren duurde. Dankzij de talrijke jachtpartijen verveelden we ons nooit. Desondanks was er natuurlijk altijd veel te doen want de papieroorlog bloeide in zo'n periode bijzonder mooi. Onze kamers werden na verloop van tijd huiselijker ingericht, we dronken veel koffie, speelden schaak, lazen of babbelden met elkaar. Ik bezocht Antwerpen waar ik verre verwanten terugzag. De begroeting was echter uiterst koel. Na korte tijd werden we zo goed als buitengesmeten niettegenstaande de vader nog ooit de Duitse nationaliteit had gevoerd. In Nederland bezochten we Breda, Den Bosch en Dordrecht. Met mijn motorfiets reed ik dikwijls naar Tilburg om Gerfried Becker te bezoeken. Op 9 november 1940 namen we deel aan een legeroefening in Zeist waarna we een bezoek brachten aan Den Haag. In het "House of Lords" dronken we enkele cocktails en zakten 's avonds af naar een andere kroeg met de naam "Old Dutch". Daar zag ik mijn vriendin Marianne Haucke, die als typiste bij de Rijkscommissaris werkte. Na een lange terugweg van 200 km kwamen we 's nachts zeer laat thuis in Weelde. Op het moment dat we op Hubertusdag dolgelukkig aan het feesten waren kon ik niet vermoeden dat dit alles binnenkort gedaan zou zijn en dat mijn leven heel ingrijpend zou veranderen. Tien dagen later, op woensdag 13 november 1940 nam ik deel aan een schietoefening in Bakel (Nederlandse Peel) waar 150 officieren aanwezig waren. Een half uur na aanvang van de schietoefening kwam door een onbekende oorzaak een projectiel in het publiek terecht. Treurige balans: 19 doden, 25 zwaargewonden en zeer vele lichtgewonden. Hans Holländer stierf na een half uur aan mijn zij. Oberleutnant Schönbach, Leutnant Genick en ik waren zwaar- en Oberstleutnant Menzer lichtgewond. In Geldrop werd ik onmiddellijk geopereerd (beenamputatie) en kreeg ik bezoek van mijn ouders en Lore en vele kameraden. Op 20 december 1940 werd ik overgebracht naar het St.-Annaklooster bij Hannover zodat ik met kerstmis 1940 terug thuis was."

Mevrouw Heintze en dochter Dorothea tonen het oorlogsdagboek aan een zuster van Emmaus

Oorlogskroniek (3)

door Jos Nooyens

Op het einde van 1942 en na meer dan twee jaar oorlog begonnen de Duitse oorlogskansen te keren. In Afrika werd het korps van Rommel door de Britten tot de terugtocht gedwongen. In Stalingrad namen de Russen het zesde Duitse leger onder Veldmaarschalk Friedrich Paulus in de tang en in de Stille Oceaan moesten de Japanners na zware gevechten belangrijke door hen bezette gebieden prijsgeven terwijl ondertussen in Italië Mussolini met zijn zwarthemden een blok aan het been werd van Adolf Hitler. Toen ook het georganiseerd verzet en de bevolking in de oorlogsgebieden langzaam in aktie kwamen tegen de bezetters, verhardde het oorlogsklimaat en aanhoudingen, strafexpedities en terechtstellingen waren daarvan het gevolg. Joodse medeburgers moesten vanaf mei op hun kleding de jodenster dragen en op 6 oktober 1942 verscheen de verordening die bepaalde dat elke mannelijke werknemer tussen 18 en 50 jaar en vrouwen van 21 tot 35 jaar naar Duitsland konden worden gedeporteerd om daar in de oorlogsindustrie te worden ingezet. Ook de strenge en lange winter van 1942 veroorzaakte veel ellende en ongemak. Maar Poppel, gunstig gelegen te midden van vruchtbaar landbouw- en bosgebied aan de Nederlandse smokkelgrens, lag ver van het woelige oorlogsfront en had na twee en een half jaar zijn plan leren trekken zodat het leven er beter was dan in vele andere delen van het vaderland.

Omdat de klaslokalen van het college weer eens waren opgeëist kregen wij les in een garage van de familie Cos aan de Begijnenstraat. In de onmiddellijke omgeving van deze "school" had Winterhulp een soepkeuken ingericht zodat wij tijdens de speeltijd in de voormiddag de soeplucht roken en probeerden te raden welke soep er die dag werd uitgedeeld of gratis bezorgd aan de noodlijdende Turnhoutse bevolking. Dat bracht onze klasoverste, Pater Jansen op een idee en samen met de andere klasgenoten deden wij toen bij de Poppelse boeren een omhaling voor graan en aardappelen. Dat werd een succes en zo hebben kalorieën van Poppelse bodem enkele weken de Turnhoutse soep verrijkt.

Na 175 jaar onafhankelijkheid lijkt het koninkrijk België nog steeds de unitaire rust niet gevonden te hebben en hebben de twee grote taalgemeenschappen, gescheiden door een wezenlijke taalgrens, elk een eigen parlement met politieke partijen en coalities die door propaganda de kiezer eerder verdelen dan verenigen. Indien we zien hoe ook nu nog de propaganda de massa bespeelt, dan kan men zich indenken dat hetzelfde fenomeen zich 66 jaar geleden, in de aanloop naar de Tweede Wereldoorlog, ook heeft voorgedaan en veel mensen in verwarring heeft gebracht. De naweeën van de Eerste Wereldoorlog had de Belgen niet echt verenigd en de economische crisis van de jaren dertig, gepaard met veel werkloosheid en miserie, bracht onrust bij de gewone kostwinner die op die manier gemakkelijk in de ban raakte van mooie beloften en politieke manoeuvers. Oorlog en propaganda hebben altijd tweedracht gesticht en mensen tegen elkaar opgezet die voorheen goed met elkaar samenleefden, en de vijf oorlogsjaren 1940-1945 waren daar geen uitzondering op. Zeker niet in België en ook niet in Poppel.

Door ons vreedzaam dorpje werd een lijn getrokken met langs de ene kant de "Witte" en langs de andere kant de "Zwarte". Daar tussenin waren nog de "Grijze", die niet zwart genoeg waren om "zwarte" en niet wit genoeg om "witte" te zijn. Geboren en getogen in Poppel waar zij samen naar school en ter kerke gingen en soms zelfs familie van elkaar waren, bleef nu ieder aan zijn kant van de lijn. Met hoeveel de echte "Witten" waren is moeilijk te bepalen want die hadden meestal banden met het verzet en weerstand en leefden ondergedoken omdat de Gestapo en de Feldpolizei een voortdurend gevaar voor hen betekenden. Tijdens verschillende razzia's zijn er verschillende leden opgepakt en in Duitse gevangenissen of werkkampen terechtgekomen. Twee van hen hebben die kampen niet overleefd. Naast de echte "Zwarten" kon men niet heenkijken als zij in uniform in het

Poppelse straatbeeld verschenen. Ook al waren er dat nog geen dozijn, zij vielen wel op en logischerwijze werden zij wel vereenzelvigd met al het leed dat hun Duitse kameraden verwekten en werden zij daar na de oorlog ook op afgerekend.

Op een zondagmiddag na de hoogmis haalde ik bij Jef Oom (Jef Raeymaekers) mijn fiets uit de poort, toen aan de overkant van de Dorpsstraat (nu Café Mitje) onze hoofdonderwijzer zich voegde bij het gezelschap van zijn zoon Louis en een zekere Cornelius Snels. Kees Snels, die in zijn jeugd nog leerling was geweest van meester De Jongh, stond in die dagen bekend als de fanatiekste "zwarte" van het Janhageldorp en had nu zoon Louis bij het einde van de hoogmis opgewacht en hem onder bedreiging gesommeerd om hem te volgen naar zijn woning aan de Tilburgseweg. De bezorgde vader probeerde de zaak te sussen maar werd door Cornelius Snels afgewezen en het drietal verdween, fel gesticulerend uit mijn zicht. Van dit voorval heb ik zelf niet meer gezien dan hetgeen ik hier beschreef en voor de wedersamenstelling van het gebeuren ben ik te rade gegaan bij leeftijdsgenoten die er meer van konden weten want de drie personen in kwestie zijn ondertussen overleden. Na ruim 60 jaar vervaagt er veel in het geheugen en toen ik navraag deed over dit specifieke feit, dat destijds veel ophef en afkeuring verwekte, was er nogal wat tegenspraak in de getuigenissen en kreeg ik de indruk naar huis te gaan met niet één, maar drie versies van het verhaal.

Wanneer Snels 's zondags ter kerke ging gebeurde het meermaals dat hij plaats nam op het oksaal, een plaats die eigenlijk gereserveerd was voor de kerkzangers, maar die dikwijls het gezelschap moesten dulden van enkele eigenzinnige parochianen die beweerden dat de toren en zijn aanhorigheden eigendom was van de gemeente en dat zij als belastingbetalers daar wettelijk aanwezig mochten zijn. Voorovergebogen over de eiken balustrade konden zij daar de mis volgen en vanuit de hoogte neerkijken op de goegemeente. Cornelius die enkele jaren gestudeerd had aan het Klein Seminarie te Hoogstraten nam tijdens de misviering graag regelmatig een latijns liederenboek ter hand dat binnen zijn handbereik was. Toen hij die bewuste zondag een dergelijk boek inkeek vond hij daarin wel een heel opmerkelijke bladwijzer met daarop in enkele krachtige lijnen een geüniformeerde man getekend die over de balustrade van het oksaal boog, waardoor zijn breeduitstaande uniformbroek als het ware het schild vormde waarin een hakenkruis was getekend. Aldus een eerste getuige. Een tweede getuige weet niets over dat hakenkruis, maar heeft een tekening gezien van een galg waaraan een geüniformeerde persoon was opgeknoopt. Misschien was de bewuste bladwijzer wel aan twee kanten van een tekening voorzien en dan hebben beide getuigen gelijk.

Cornelius Snels voelde zich geviseerd en wetende dat hij op dat moment door de zangers gniffelend in de rug werd uitgelachen, voelde hij zich vernederd en werd zo kwaad dat hij een slachtoffer uitkoos. Het was een publiek geheim dat Snels en De Jongh elkaars tegenpolen waren wat politiek en vaderlandsliefde betrof, en als er twee exponenten waren van wit en zwart, dan waren zij dat wel! Noteer daarbij dat Louis niet alleen vanwege zijn zang- maar ook om zijn tekentalent bekend stond zodat Snels er wel niet ver naast geweest zal zijn in zijn keuze van de tekenaar. Aldus werd zijn slachtoffer onder aan de torentrap, de enige toegang tot het oksaal, opgewacht door een ziedende Snels die hem beschuldigde van smaad aan zijn persoon en de Wehrmacht, en met een militair "Befehl" gebood hij Louis hem te volgen voor verder onderzoek. Ten aanschouwe van talrijke hoogmisgangers liep Louis zonder verweer aan de zijde van zijn belager de lange weg naar diens huis aan de Tilburgseweg. Daar aangekomen werd er met alles en nog wat gedreigd en Louis die volhield niets met de tekeningen te maken te hebben, werd verplicht tekeningen te maken van een man aan een galg en een broek met een hakenkruis. Zijn vader was ondertussen gaan pleiten bij een geestesgenoot van Snels om toch maar te voorkomen dat zijn zoon zou worden aangehouden. Uiteindelijk haalde Snels bakzeil en werd de zaak gesust maar het hele incident illustreert hoe zelfs een vrij simpele grap kon uitgroeien tot een gevaarlijke rel.

Enkele weken later werd er tijdens de nacht tegenover het huis van C.S. met grote witte letters op de volle breedte van de Tilburgseweg "DUITSLAND WINT" gekalkt. Wat voor C.S. een vurige wens was en wat hij graag las op het moment als

hij 's morgens in uniform zijn huis verliet, was voor zijn overbuur Adriaan Bosmans een gruwel en als die 's morgens naar zijn werk in de melkerij vertrok, had hij liever een ommetje gemaakt om die tekst niet te moeten lezen. Omdat hij tegenover Snels woonde, durfde hij zelf niets te ondernemen, want indien hij betrapt werd dan zou er zeker een huiszoeking volgen en dat wilde Jaan zeker voorkomen. Bosmans was reeds een verwoed duivenmelker van voor de oorlog en hij hield al een paar jaar op de zolder van zijn huis de kern van zijn geringde prijsvliegers verborgen, wat onder de bezetting ten strengste verboden was. Duiven konden in een kokertje aan de poot berichten overvliegen en alzo dienstbaar zijn in de spionage en daarom stond op het houden van reisduiven een zware straf. Nochtans hield Bosmans bij vrienden en kennissen niet op te suggereren dat tegen die slogan voor zijn voordeur toch wel iets gedaan kon worden. En jawel, zijn klacht vond gehoor bij zijn nicht Marie Verwimp die in het holst van de nacht en zonder medeweten van haar familie, gewapend met borstel en kalkemmer ten tonele verscheen en met duurzame kalk vijf letters en een uitroepteken aan de vervloekte tekst op de Tilburgseweg toevoegde. "Duitsland wint nooit!" stond er nu geschreven. Toen Snels die morgen zijn huis verliet was dat voor hem een kaakslag, maar voor Bosmans was het zijn vurigste wens en hij vertrok die ochtend opgewekt en met de glimlach naar zijn werk in de melkerij. Deze twee verhaaltjes schetsen met een zweem van humor de verhouding tussen wit en zwart, maar er gebeurden ook ergerlijke dingen en zelf ben ik geconfronteerd geweest met een geval van verraad om een persoon te schaden.

Op een zonnige namiddag in de nazomer van 1943 kwam ik thuis van school en trof daar op de oprit aan de voordeur een Duitse legerauto van het type Cabriolet waarmee de Feldpolizei zich gewoonlijk verplaatste. Vader zat al een kwartiertje met een Feldpolizei in de voorkamer terwijl een tweede zwijgend in de keuken toezicht hield op de rest van het gezin waarbij ik mij ondertussen ook had aangesloten. Wij hadden er geen idee van wat dat moest betekenen en vanuit de voorkamer met gesloten deuren drong geen stemgeluid tot ons door. Na luttele minuten ging de deur open en een grauwe feldgendarm met op zijn borst de maanvormige (1e kwartier) metalen plaat die met een kettinkje aan de nek werd gedragen, kwam de keuken binnen. Vader moest met hem mee gevolgd door de tweede feldgendarm die ons teken gaf in de keuken te blijven. Na een halfuurtje of misschien korter, want in zulke omstandigheden tikken de seconden traag weg, kwamen ze met hun drieën terug en de twee feldgendarmen vertrokken zonder enige verklaring te geven. Eerder geërgerd dan ontdaan, kregen wij van vader te horen wat hem was ten laste gelegd. De Feldpolizei die hun kantoor in Turnhout hadden in de Gasthuisstraat, waren getipt dat bij ons in de mestput een wapen verborgen lag. Zij hadden zwart op wit op papier dat "in de mestput achter de planken" een geweer verstopt was. Alhoewel mijn vader als werkleider op de Pannenhoef alle gelegenheid had om aan jachtpartijen deel te nemen, heb ik hem nooit een jachtgeweer zien hanteren en is hij ook nooit in het bezit geweest van een wapen. Hij was dus erg verbaasd over die aanklacht en hij probeerde de Feldpolizei ervan te overtuigen dat er hier een misverstand of adresverwisseling in het spel moest zijn. Zijn ondervrager had echter een papier met daarop duidelijk het adres en op de keerzijde was een ruwe schets getekend van de plattegrond van de boerderij met woonhuis, keuken, veranda, koestal, varkensstal een een specifieke verwijzing naar de mestput. In de mestput zou hij het wapen vinden beweerde de Feldgendarm en hij raadde mijn vader aan mee te werken en te bekennen omdat dat een strafvermindering kon inhouden. Zijn vaste overtuiging dat er geen wapen kon zijn moet misschien toch een weinig indruk gemaakt hebben op de feldgendarmen want in de mestput die geheel leeg was omdat het vee op de weide bleef, hebben zij alleen gekeken achter en tussen het gestapeld hout van een canadaboom die wij de week voordien in Weelde hadden laten zagen. Omdat zij er blijkbaar zelf niet meer in geloofden en alleen in de mestput achter de planken iets wilden vinden hebben zij niet verder gezocht. Een feit was dat zij getipt waren maar was er hier berekend verraad of een misplaatste grap aan de hand?

Op het gehucht had Jaakske Van de Pol op een avond de jachtwachter van de Faes meegelokt en zich laten besluipen terwijl hij zogezegd zat "te loeren". Toen de jachtwachter hem besprong en hem sommeerde zijn geweer af te geven, voldeed

Jaakske daaraan met de glimlach en de jachtwachter stond pardoes met een houten geweer in zijn handen. Treiterend vroeg Jaak of hij zijn houten speelgoedgeweer terug kreeg, want hij wilde nog even doorgaan met stroperke spelen.

"In de mestput achter de planken", zoals in het huiszoekingsbevel stond beschreven, was een te duidelijke plaatsbepaling en wij gingen op zoek. Gezien het seizoen was de mestput leeg, maar tegen de buitenmuur waren de vers gezaagde canadaplanken gestapeld met drooglatjes tussen elke laag en los van de muur en de vloer om het drogen te bevorderen. Omdat achter en onder die stapel niets te vinden was haalden wij er een ladder bij en bij de eerste poging was het raadsel opgelost. Als die Feldpolizei de moeite hadden gedaan om op die wankele stapel planken te klimmen waren zij niet voor niets gekomen. Op de muurplaat, goed anderhalve meter boven de planken, lag ons oude "rattenkarbientje", waarvan mijn vader dacht dat het al een paar jaar in de grond lag weg te roesten. Deze karabijn met klein kaliber en 8 mm hagelpatronen was ooit aangekocht voor de Pannenhoef en daar van hand tot hand gegaan om uit noodzaak en voor sport in stal en schuur op ratten te jagen. Toen het landbouwbedrijf Pannenhoef begin 1940 alle bedrijvigheid stopte, was deze karabijn bij ons op de hoeve terechtgekomen en waren het vooral de knecht en mijn broer die er plezier aan beleefden. Op wapenbezit stond zware straf en al was het dan van klein kaliber, het was een vuurwapen waarmee men een mens kon doden. Indien dat wapen in handen van de Feldpolizei was gevallen, dan had dat nare gevolgen kunnen hebben.

Toen mijn vader in het begin van het eerste oorlogsjaar tijdens opruimingswerkzaamheden in de schuur dat karbientje toevallig in handen kreeg, was hij daar niet blij mee en gaf mijn broer de opdracht dat vuil roestig ding onmiddellijk te gaan begraven en liefst onder een hele meter aarde. Met in de ene hand het geweerke en in de andere hand de spade verdween mijn broer achter de schuur maar aan onzen Bert de opdracht geven om het rattenkarbientje zomaar in de grond te stoppen, dat was te veel gevraagd. Het geweerke kwam niet in, maar vier meter boven de grond op een muurplaat in de mestput te liggen met al de gevolgen die daaruit zouden voortvloeien. Dat rotgeweerke heeft al genoeg miserie veroorzaakt, zei mijn vader en hij sloeg het aan stukken tegen de dubbelgemetste deurpost van de mestput. Bleef de vraag: wie, waarom, hoe? Wie was die onverantwoordelijke tipgever die de Feldpolizei op ons afstuurde? Wat waren zijn drijfveren en waarom kwam hij tot dat verfoeilijke verraad dat zware gevolgen had kunnen hebben? Hoe was hij te weten gekomen dat daar een wapen lag? Op de eerste twee vragen vind ik nog steeds geen antwoord en dat is nu ook niet meer van belang, maar de derde vraag "hoe wist men dat daar een wapen lag", is mij jaren na het gebeuren in een toevallig gesprek duidelijk geworden.

Bartje, een Poppelse weerstander, vertelde mij eens spontaan hoe hij eens de schrik van zijn leven had meegemaakt, toen hij samen met een collega-weerstander in een nacht in 1943 op zoek was gegaan naar een jachtgeweer dat in onze mestput verborgen zou hebben gelegen. Bartje had dat horen vertellen in kringen van de Poppelse weerstand en de bron van dit verhaal zou een van mijn speelkameraden zijn geweest die dat geweer had zien liggen toen wij in onze mestput de mussennesten hadden leeggehaald.

Vogeleieren verzamelen -Gaia moge het ons vergeven- was toen een geliefde sport voor de jeugd en de eieren werden uitgeblazen, aan een draad geregen en als een trofee opgehangen. Natuurlijk probeerden wij de eieren onbeschadigd te roven, maar de nesten die zelfs niet met enig klimwerk konden worden bereikt, werden met een lange boonstaak waarop twee nageltjes waren aangebracht, van onder de pannen uitgedraaid.

Onze twee wapenbeluste weerstanders hoopten het wapen te vinden door de halve meter dikke mestlaag met een prikijzer af te tasten. Daar hadden zij een donkere, winderige nacht voor uitgekozen. Zij waren nog maar net bezig met hun prikijzers of zij verstoorden een eend met haar dozijn vlugge kuikens op haar slaapnest, die luid snaterend en met wilde vleugelslag uit elkaar stoven. Nog nooit in mijn leven ben ik zo geschrokken, wist Bartje mij te vertellen, want de pluimen vlogen mij als 't ware om de oren en die krengen wisten van geen ophouden. Hoe de story "een geweer in de mestput"

bij Bartje en zijn maten was terechtgekomen is wel duidelijk, maar hoe dat gerucht op de Ortscommandatur van de Duitsers was geraakt blijft een raadsel.

Op een nacht werd mijn vader gewekt door een steentje dat tegen het slaapkamervenster aan de voorkant van het huis werd gegooid. Onder aan het raam stond Jan Pigmans, een jonge Nederlander die op de Overheide in Weelde op een boerderij was ondergedoken en al meermaals bij ons een avondje had gebuurt. Met gedempte stem maakte hij duidelijk dat hij twee Engelse piloten bij had die hij voor één nachtje bij ons in de schuur wilde onderbrengen. Er was blijkbaar een misverstand over het uur of de plaats waar hij de piloten aan iemand van het Belgische verzet had moeten overleveren. Terwijl hij contact zou gaan zoeken met zijn opdrachtgevers, zouden deze jongens zich bij ons in de schuur schuil houden. Pigmans had geen hulp nodig om in de schuur te geraken en beloofde de piloten dezelfde nacht nog op te halen. Mijn vader bleef in het donker nog enkele tijd aan het half open raam luisteren tot de Pig het erf had verlaten. Ineens hoorde hij echter voetstappen. En ditmaal was het niet Pigmans maar twee Duitse wachters van de wachtpatrouille die op de Pannenhoef waren ingekwartierd en op hun nachtelijke ronde op nog geen vijftien meter van ons huis passeerden. Ik durf er niet aan denken wat er zou gebeurd zijn indien de twee Duitse wachtlopers daar vijf minuten eerder waren aangekomen en verdekt opgesteld, het hele gebeuren hadden geregistreerd. Het gezegde "Geluk dient de mens" was in die oorlogstijd meer dan waar. Vier jaren van mijn jeugd (13 tot 17) waren oorlogs- en bezettingsjaren met al de beperkingen en ongemakken van dien. Op de duur wist men niet beter en voelde het aan als gewenning.

Toen de Duitsers in 1944 op alle fronten werden teruggeslagen en de geallieerden op 6 juni 1944 in Normandië succesvol aan land waren gegaan, was het duidelijk dat de laatste en misschien wel gevaarlijkste fase van de oorlog was ingezet. Begin september werd er hevig gevochten aan het Albertkanaal rond Beringen en Geel en wilden de geallieerden zo snel mogelijk de Maas- en Rijnbruggen rond Arnhem en Nijmegen veroveren, om van daaruit door te stoten naar Duitsland. Op 10 september 1944 kwam een bataljon Duitsers, die o.a. in Geel ten Aart zware verliezen hadden geleden, langs de Mierdsedijk om terug te trekken en te hergroeperen richting Reusel en Eindhoven. In hun colonne voerden zij een grote verhuiswagen mee, t.t.z. een trekker met lange gesloten oplegger die op zijn witte zijwanden in grote letters het opschrift "Piet en Pank Zuidam. Verhuizingen" droeg. Piet en Pank hadden in Alkmaar die wagen vier jaar in een magazijn verborgen gehouden, maar eind augustus 1944 werd de wagen na verraad ontdekt door de Duitsers en opgeeist met chauffeur. Aart Zuidam, die voordien nog chauffeur van die wagen was geweest, werd door de Duitsers opgeeist, en zijn ooms Piet en Pank zouden hem goed belonen als hij de waardevolle wagen op de een of andere manier uit de handen van de Duitsers kon spelen en hem terug naar Alkmaar zou brengen. Na een week te hebben rondgezworven was Aart met zijn verhuiswagen die volgestouwd was met munitie, verzeild geraakt in hevige gevechten aan de brug van het Albertkanaal in Geel ten Aart en hij vreesde voor wat hem nog allemaal te wachten stond. Op de terugtocht naar Nederland had hij het geriskeerd om de moeren van een wiel op de trekas los te zetten en in de late namiddag (11 september?) begaf het wiel recht tegenover ons huis aan de Mierdsedijk. De wielbouten waren zwaar beschadigd en de Duitsers konden dat euvel niet zelf herstellen. Ik moest plaats nemen op de duozit van een begeleidende legermoto om in Poppel een smid op te halen. Voor Keeske van t' smidje moest er geen tekening bij en hij zei dat in de gegeven omstandigheden er niemand van hier tot Turnhout dat wiel kon repareren. Wat er nog over was van de lading munitie werd in de wegberm gelost en met takken gecamoufleerd en de wagen werd bij ons op de koer langs de schuurgevel geparkeerd. De colonne trok verder en de Duitsers lieten een wachtpost achter die een oog moest houden op de munitie die in de loop van de nacht zou worden opgehaald. Een paar dagen later rond de Slag bij Arnhem, werd die schildwacht met de moto opgehaald en verdween langs de tramlijn richting Hilvarenbeek.

Nu kregen wij vrije toegang tot de verhuiswagen die opvallend veel kleding voor gas- en biologische oorlogsvoering bevatte en allerlei gevaarlijk spul. Aan de moto die wij er in aantroffen hebben

wij nog enkele jaren als crossmotor veel plezier beleefd. Aart Zuidam bleef ruim 8 maanden en kon pas eind mei 1945 met de verhuiswagen naar Alkmaar vertrekken.

Op 20 september 1944 rond de middag verscheen bij ons op de boerderij een Duitse patrouille van een man of acht onder het bevel van een arrogante hogere officier met veel decoraties op zijn uniform. Nadat hij de achterkant van de schuur had geïnspecteerd kwam hij naar binnen. In de keuken was de middagtafel nog niet afgeruimd en hij eiste wat te eten voor hem en zijn feldwebel die een mitraillette over zijn schouders droeg. Het eten wilde hij opgediend krijgen in de woonkamer in het bijzijn van mijn vader die hij beval om de rolluiken neer te laten. Op hetzelfde ogenblik onderhandelden in de schuur zijn manschappen die blijkbaar al enkele dagen geen veldkeuken meer hadden gezien. Zij hadden een kussenfluwijn bij dat gevuld was met goede tabak en wilden dat ruilen tegen brood. Vrij snel veranderden twee broden en een hoeveelheid tabak van eigenaar. De feldwebel gaf twee van hen het bevel de wacht te houden op de hoogste havertas in de schuur en door een paar omhooggeschoven dakpannen uit te kijken naar de Hegse brug die niet gedynamiteerd was, en dus toegang verschafte aan de geallieerden tot Poppels grondgebied. Een derde soldaat moest wachtlopen ter hoogte van de boerderij op de Mierdsedijk en de vijf anderen spreidden wat stro uit en legden zich te slapen. Tot een uur of vier bleef die hogere officier in de woonkamer in het halfdonker zitten en stelde mijn vader veel vragen. De feldwebel ging af en toe naar buiten om de wachtposten te controleren en kreeg nog even een fikse woordenwisseling met mijn moeder toen hij met zijn mitraillette naar een verkenningsvliegtuig schoot dat vrij laag kwam overgevlogen. Wat binnenshuis besproken was weet ik niet exact, maar toen de officier rond vier uur met zijn feldwebel vertrok richting Pannenhoef en de patrouille bij ons achterliet, vertelde hij aan mijn vader dat de geallieerden heel dichtbij waren en misschien reeds de volgende dag op het gehucht zouden verschijnen.

In een "Kriegstagebuch van 6 september bis 4 november 1944" waaraan die hogere officier waarschijnlijk heeft meegewerkt en waarvan een kopie in het archief van de Heemkundekring Nicolaus Poppelius berust, staat te lezen op blz.16: "20 september 1944/05.30 Uhr, Absetzbewegung in Wald nahe Forsthaus Poppel Belgien". Met Forsthaus Poppel wordt hier het boswachtershuis bedoeld in de bossen op de Pannenhoef, waar destijds jachtwachter Koop Van Beurden woonde met zijn gezin. Zijn zoon Jan herinnert zich nog goed hoe rond die tijd bij hun thuis een groep Duitsers neerstreek die ijverig begonnen met het graven van geschutsputjes langs de middelbaan, die in het verlengde van de huidige Pannenhoefsedreef ligt. Op de stafkaarten liep die baan -oostelijk van de Aa- door tot de Nederlandse grens. Voor de Duitsers ook die stelling verlieten, hadden zij op de middelbaan mijnen gelegd, en weken later verongelukten daar drie paarden toen zij op een mijn trapten (De Drie Goddelijk Deugden, Jaargang 9, Nr.34, blz.41). Nog dezelfde dag (20 september), een goed uur nadat die officier met zijn feldwebel was vertrokken, kwam ons Julia die naar het buurtwinkeltje Van Gool-Keysers was geweest, thuis met de mare dat de Duitsers op terugtocht waren en dat 3 Duitse rupsvoertuigen vanuit de Hegse brug en Geertbladeren op het baantje langs Gust Geens langzaam de Mierdsedijk naderden. Dat wilde iedereen zien en niet beseffend hoe gevaarlijk dit was, haastte wij ons naar de oprit van de boerderij aan de Mierdsedijk. Wij troepten daar samen met een groepje van naar schatting vijftien personen en op 200 meter van ons stond een rupscarrier dwars over de tramlijn, die wij voor een Duits terugtrekkend voertuig aanzagen. Een soldaat stond recht in de open carrier en keek met zijn verrekijker in onze richting, juist toen de Duitse wachtloper, gealarmeerd door de samenscholing zich gehelmd en met het geweer over de schouder zich bij ons groepje aansloot. Die schatte de toestand heel anders in en liep, terwijl een canadees hem in de kijker had, de oprit af en verdween door het poortje naast het woonhuis naar de schuur om zijn kameraden te waarschuwen. De drie rupscarriers en hun bemanning kwamen nu ook in beweging en wij beseften nog steeds niet dat wij ons bevonden tussen een groepje Duitsers bij ons in de schuur en een voorpost Canadese verkenners die hun wapens ontgrendelden. Toen de acht Duitsers, nog half in hun slaap en met hun helm en geweer onder

de arm, nu één voor één uit het poortje te voorschijn kwamen en als een bewegende schietschijf langs het huis een vluchtweg zochten naar de tramlijn, was het ineens "La Guerre". Onmiddellijk werden zij getrakteerd op een kogelregen, maar achter de verhoogde tramlijnberm (nu Tulderseweg) die vlakbij lag vonden zij een onverwachte bescherming. Ons groepje nieuwsgierigen stoof in paniek uiteen en de meesten van hen liepen gewoon de oprit af of konden onder de bescherming van de boomgaard en de haag van de groententuin veilig het poortje bereiken, terwijl links van hen de kogels door de lage begroeing van de siertuin ratelden en zelfs insloegen onder het keukenraam. Vader, mijn broer en ik zochten dekking in een halve meter diepe greppel die zich tussen inrit en boomgaard bevond en in dit seizoen droogstond.

De acht Duitsers die ondertussen veilig de tramberm hadden bereikt, lagen nu zwaar onder mitrailleurvuur maar kregen geen tijd om terug te schieten en zij trachtten op handen en voeten voortkruipend achter de berm met zijn dichte begroeing te ontkomen in noordelijke richting. Het werd pas echt gevaarlijk voor hen toen de canadese verkenners granaatwerpers inzetten en de lichte vleugelgranaten met hels lawaai links en rechts op de tramlijn ontploften. Mijn broer en ik voelden ons allerminst veilig in die greppel, en terwijl rechts van ons het schieten aanhield, lukte het ons om door een ondiepe afvoergreppel die vlak voor ons in ons slootje uitmondde, al kruipend en sluipend langs boomgaard en moestuin het reddend poortje te bereiken. Vader had ons niet durven volgen en maakte de schrik van zijn leven mee toen een van de Canadese soldaten, die nu de boerderij langs twee kanten waren genaderd, op nog geen twee meter van hem zijn zware mitrailleur met driepoot opstelde en liggend vanachter zijn wapen de kogels afvuurde richting tramlijn, die hij nu in de lengte-as in zijn vizier had. De oorlog zal voorbij zijn zonder dat ik een moment echt bang geweest ben had mijn vader een uur daarvoor nog gezegd en nu ratelden de kogels vlak over hem heen. Hoe zou de schutter reageren als hij daar ineens vlak voor de loop van zijn mitrailleur iemand in de greppel zag liggen?

Tenslotte liep alles nog goed af en toen de Canadezen wilden weten of er nog meer Duitsers in de buurt waren werd Sooi Voeten erbij gehaald. Sooi had tijdens zijn omzwervingen als matroos nog een tijdje in Canada gewoond en trad op als tolk en wist in vloeiend Engels de Canadese verkenners te instrueren.

De acht Duitsers waren ontsnapt op één na, die versuft en moedeloos werd aangetroffen op een paar meter van de plaats waar een granaat een vuistdik stuk ijzer uit de tramlijn had geslagen. Hij liet zich gewillig door geburen meetronen en ik zie hem daar nog staan bij ons in de huiskamer, trillend op zijn benen terwijl hij zijn tas warme melk even opzij zette om een foto van zijn vrouw en zijn nog twee jonge kinderen uit zijn brieventas te halen. "Der Krieg war cheisse" beweerde hij nu en hij wilde zich overgeven aan de geallieerden wat werd meegedeeld aan de Canadese soldaten die aan de Mierdsedijk de opgeblazen Dijkse brug inspecteerden. Plotseling veranderde de Duitse soldaat weer van mening en beweerde dat de geallieerden alle gevangenen die zij in handen kregen doodschoten. Zelfs in de hachelijke toestand waarin hij zich bevond was hij nog vatbaar voor de propagandapraatjes van de fanatieke legerleiding die in de laatste fase van de oorlog deze leugen er bij hun ontredderde troepen inhamerden om overlopen te voorkomen en tot de dood toe door te vechten. Hij wilde de kameraden achterna en keek al naar zijn geweer dat daar al die tijd in een hoekje had gestaan. Toen een Canadese soldaat binnenkwam die hem een goedwillig schouderklopje gaf en hem een sigaret presenteerde, was de Duitse soldaat gerustgesteld. Buiten stond een geallieerde carrier te wachten, voor hem was "Der cheisse Krieg" nu echt voorbij (Wordt vervolgd).

Oude schoolfoto's van Ravels

door Rik Van Tigchelt

Van links naar rechts. Bovenste rij: Marie Vloemans, Irma Tuytelaers, Trees Van Hoof, Leonie Moonen, Lisa Schoenmakers, Leontine Schoenmakers, Catharina Van Gompel. **Tweede rij**: Manda Van den Broeck, Zien Havermans, Fien Timmermans, Emma Schoenmakers, Gonza Van Ginhoven, Marie Sapion, Fien Vloemans, Anna Porto-Carrero, Trien Vloemans. **Derde rij**: Marie Ceusters, Leonie Lauwers, Trien Van Dun, Lisa Lauwers, Emmerans Vloemans, Victoria (Hongaarse), Emma Suels, Marie Vloemans, Lisa Van Hoof. **Onderste rij**: Lien Porto-Carrero, Jeanne Van Gompel, Louisa Sapion, Jeanne Pijnenborg, Marie Van Gils, Lucia Dickens, Tilleke Van Loon, Leonie Porto-Carrero, Anna Lauwers

Van links naar rechts. Bovenste rij: Lisa Schillebeeckx, Louisa Sapion, Gabriël Beyens, Lien Porto-Carrero, Jeanne Pijnenborg, Mathilde Ceusters, Marie Van Gils, Tilleke Van Loon. **Tweede rij**: Irma Porto-Carrero, Elodie Donckers, Ida Schoenmakers, Fien Dilen, Jeanne ..., Ida Vloemans, Marieke Huybs, Jeanne Van Dun. **Derde rij**: Angèle Dhondt, Ida Lauwers, Lisa Beyens, Trees Vloemans, Lisa Janssen, Valentine Vloemans, Trieneke Dickens, Tina Daems, Agnes Dhondt

Van links naar rechts. Boven op de ladder: Leonie Porto-Carrero, Lisa Van Hoof. **Tweede rij**: Marie Vloemans, Laurentia Vloemans. **Derde rij:** Mathilde Ceusters, Fien Dilen, Eugenie Huybs, Trees Baelemans, Mit Goris, Tilleke Van Loon. **Vierde rij**: Mit Daems, Ida Schoenmakers, Anna Aerts, Louisa Sapion, Maria Van Gils, Leonie Lauwers. **Vijfde rij**: Lisa Van Dun, Lucie Dickens, Manda Van den Broeck, Lien Porto-Carrero, Marie Van Leent, Lisa Lauwers. **Onderste rij**: Jeanne Van Gompel, Irma Porto-Carrero, Jeanne Pijnenborg, Trieneke Dickens, Ida Vloemans **(Eel 1927)**

Ravels-Eel 1914

Van links naar rechts. Bovenste rij: Karel Van den Borne, Jan Lauwers, Louis Vosters, Frans Vloemans, Edward Lauwers, Sooi Dirken, Jef Snels, Jaan Verschueren, Trees Huybs. **Tweede rij**: Karel Verschueren, Louis Verheyen, Door Rombouts, Nelis Van den Borne, Jaak Van Gils, Jef Tuytelaers, Sooi Van den Borne, Jos Remeysen, Louisa Remeysen. **Derde rij:** Lisa Vloemans, Mit Schoenmakers, Anna Lauwers, Louisa Sapion, Marie Donckers, Til Van Tilburg, Fien De Boel, Marie Havermans, Anna Dirken, Trees Dirken. **Vierde rij**: Trees Van den Borne, Trees Moonen, Trees Van Gils, Trees Lauwers, Lisa Huybs, Irma Van den Borne, Fien Van Gils, Trees Van Gils, Marie De Bie, Florentine Remeysen. **Onderste rij**: Jos Schoenmakers, Jules Van Tilborg, Louis Van Hoof, Jaan Van Gompel, Jaan Remeysen, Jaak Van Gils

Van links naar rechts. Linkerrij: 1e bank: Lucia Van Steen, Martha Van Steen, 2e bank: Lutgard Verheyen, Maria Van den Borne, 3e bank: Julia Van den Broeck, Irma Van Ginhoven, 4e bank: Mia Van Beek, Maria Van Gils, 5e bank: Paula Dickens. **Midenrij**: 1e bank: Maria Van den Borne, Angèle Van Riel, 2e bank: Lieva Heyns, Hilda Vloemans, 3e bank: Marie-José Van Hees, Marie-José Blockx, 4e bank: Jeanne Willemse, José Verhoeven, 5e bank: José Ceusters, Wieza Tuytelaers. **Rechterrij**: 1e bank: Agnes Ceusters, Agnes Tuytelaers, 2e bank: Marie-José Abbeel, Josephine Eykmans, 3e bank: José Lauwers, Maria Van Hees, 4e bank: Alda Pelkmans, Marleen Lauwers, 5e bank: Irène Beke, Corry Hoefnagels, 6e bank: Cécile Donckers, Maria Pelkmans

Van links naar rechts. Bovenste rij: Trees Van Gils, Lisa Porto-Carrero, Trien Vloemans, Marie Dilen, Marie Van Tilborg, Mit Van Gompel, Marie De Bie. **Tweede rij**: Marie Van Ginhoven, Net Moonen, Leonie Sapion, Marie Verheyen, Mit Porto-Carrero, Trees Vloemans, Marie Schoenmakers, Louisa Van den Borne. **Derde rij:** Fien Porto-Carrero, Jeanne Willemsen, Anna Schoenmakers, Louisa Lauwers, Trees Snels, Marie Lauwers, Lisa Snels, Marie Van den Borne, Zuster Ursula. **Onderste rij**: Melanie Vloemans, Marie Ceusters, Lisa Schoenmakers, Wiske Lauwers, Trees Tuytelaers, Regina Van Dun, Joke Lauwers

Tijdschrift 'De Drie Goddelijke Deugden'
Afgiftekantoor: 2380 Ravels1
Redactie, samenstelling en lay-out:
Marc Vermeeren,
De Meerkens 10, 2382 Poppel

Verschijnt 3-maandelijks
Verantwoordelijke uitgever:
Laurent Woestenburg,
Beatrijs v. Nazarethln. 2, 2382 Poppel